Адыгэ макъ

№70 (19584)

2010-рэ илъэс

МЭФЭКУ МЭЛЫЛЪФЭГЪУМ и 15

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИIЭП

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Зэфэхьысыжьхэр ашIыгъэх

Коррупцием пэшIуекIогъэнымкIэ Адыгэ Республикэм и Президент дэжь щызэхащэгъэ Советым зичэзыу зэхэсыгъо тыгъуасэ иIагъ. Ащ иIофшIэн зэрищагъ АР-м и Президентэу ТхьакIущынэ Аслъан.

Iофтхьабзэр рамыгъажьэзэ, коррупцием пэшIуекIогъэным истратегие иунашъо УФ-м и Президентэу Дмитрий Медведевыр зэрэкIэтхэжьыгъэр АР-м и Президент къыIуагъ.

Коррупцием ылъэныкъокIэ Iофхэм язытет, ащ пэшIуекIогъэным фэшI 2009-рэ илъэсым Адыгеим щызэхащэгъэ Iофтхьабзэхэм, ащ зэфэхьысыжьэу афэхъугъэхэм ыкIи тапэкIэ пшъэрылъэу зыфагъэуцужьыхэрэм къызэрэугъоигъэхэр тегущыIагъэх. Мыщ фэгъэхьыгъэу доклад къышIыгъ Советым и Секретарэу Владислав Федоровым. Коррупцием ебэныгъэным пае УФ-м и Президент унашъоу ышIыгъэхэм адиштэу яIофшIэн зэрэзэхащагъэр ащ къыIуагъ. Илъэсэу икIыгъэм къыкIоцI шэпхъэ-правовой акт 214-р законым диштэу гъэпсыгъэхэмэ ауплъэкIугъ, щыкIагъэу, мытэрэзэу къыхэфагъэхэм ядэгъэзыжьын Iоф дашIагъ. Республикэм щагъэнэфэгъэ программэхэр зэрагъэцэкIагъэм, бюджет ахъщэр зэрагъэфедагъэм, нэмыкI Iофыгъохэм алъэныкъокIэ уплъэкIунхэр пчъагъэрэ зэхащагъ. Джащ фэдэу IэнатIэ зыIыгъ пащэхэм, хэбзэ гъэцэкIэкIо ыкIи правэухъумэкIо органхэм УФ-м изаконодательствэ зэрагъэцакIэрэм, цIыфхэм лэжьапкIэу къахьырэр шэпхъэ гъэнэфагъэхэм адештэхэмэ агъэунэфыгъэх. Зэфэхьысыжьхэр пшIымэ, коррупцием ылъэныкъокIэ АР-м хэгъэгу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ гъогогъу 346-рэ цIыфхэм зыкъыфагъэзагъ, ащ щыщэу 129-м япхыгъэу уголовнэ Iофхэр къызэIуахыгъэх. УФ-м и Прокуратурэ АР-мкIэ изэхэфын ГъэIорышIапIэ материал 217-рэ IэкIэхьагъ, 55-мкIэ уголовнэ Iофхэр къызэIуахыгъ.

2008-рэ илъэсым елъытыгъэмэ, блэкIыгъэ илъэсым коррупцием ылъэныкъокIэ къызэIуахыгъэ уголовнэ Iофхэм япчъагъэ хэпшIыкIэу зэрэхэхъуагъэм АР-м и Прокурор иIэпыIэгъоу Владимир Курочкиным къызэрэугъоигъэхэм анаIэ тыраригъэдзагъ. КъыхэкIыгъ къэралыгъо IофшIапIэхэм аIутхэр, правэухъумэкIо органхэм ялIыкIохэр УФ-м изаконодательствэ димыштэу коммерческэ Iофыгъохэм апылъыгъэхэу. Анахь гумэкIыгъуабэ къызпыкIырэ лъэныкъохэм ащыщых псаунигъэр къэухъумэгъэным, гъэсэныгъэм, правэухъумэкIо органхэм ясистемэхэр, псэупIэ-коммунальнэ хъызмэтыр, нэмыкIхэри. Джащ фэдэу муниципальнэ образованиеу «Теуцожь район» зыфиIорэм иадминистрацие ипащэ, иIэнатIэ къызфигъэфедэзэ, Урысыем изаконодательствэ зэриукъуагъэр, республикэм Iоф щызышIэрэ прокурорхэм, врачхэм, милицием иструктурэ хэтхэм ащыщхэм «ахъщэ къуалъхьэ» аштагъэу къызэраубытыгъэхэр В.Курочкиным къыIуагъ. Агъэунэфыгъэ правэукъоныгъэхэм ащыщ IофшIапIэхэм япэщэ зырызхэм законым димыштэу ежьхэм лэжьэпкIэшхохэр зэрэзыфагъэуцужьыгъэр.

УФ-м и Прокуратурэ АР-мкIэ изэхэфын комитет и ГъэIорышIапIэ ипащэу Василий Семеновым гумэкIыгъо шъхьаIэу къыгъэнэфагъэхэм ащыщ «ахъщэ къуалъхьэ» IэнатIэ зыIыгъ пащэхэм бэрэ аштэу къызэрэхэкIырэр. 2009-рэ илъэсым ащ фэдэ уголовнэ Iоф 14 судхэм аIэкIагъэхьагъ, илъэсэу тызыхэтым иапэрэ мазэхэм уголовнэ Iофи 6 къызэIуахыгъах.

Урысыем щагъэнэфэгъэ лъэпкъ проектхэм ыкIи республикэ программэхэм апэIухьэрэ ахъщэр муниципальнэ образованиехэм зэрагъэзекIуагъэм нэужым тегущыIагъэх. Мы лъэныкъомкIи гумэкIыгъохэр зэрэщыIэхэр къэнэфагъ. Коррупцием пэшIуекIогъэнымкIэ 2009-рэ илъэсым Iофэу ашIагъэм къытегущыIагъ АР-м иуплъэкIу-лъытэкIо палатэ итхьаматэу Мэхъош Рэщыдэ. ЩыкIагъэу щыIэхэр дэгъэзыжьыгъэнхэмкIэ еплъыкIэу яIэхэр къыраIотыкIыгъ АР-м и Премьер-министрэу КъумпIыл Муратрэ федеральнэ инспектор шъхьаIэу ЛIыIужъу Адамрэ.

Зэхэсыгъом кIэух зэфэхьысыжьхэр ТхьакIущынэ Аслъан къыфишIыхэзэ, Iофыгъоу зытегущыIагъэхэм язэшIохын тапэкIи лъыгъэкIотэгъэным мэхьанэшхо зэриIэр къыIуагъ. Коррупцием пэшIуекIогъэным пае республикэм иструктурэхэр зэкIэ зэготхэу зэдэлэжьэнхэ фаеу республикэм ипащэ ылъытагъ. Непэ законыр зыукъорэ пащэхэм пшъэдэкIыжь ягъэхьыгъэным, ахэм пытагъэ хэлъэу адэзекIогъэным ишIогъэшхо къызэрэкIощтыр Президентым къыхигъэщыгъ.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

2010-р — кIэлэегъаджэм и Илъэс

Игъогу дахэ, имурад зафэ

Къуаджэу Блащэпсынэрэ къутырэу Игнатьевскэмрэ зэкIэрыс шъыпкъэх, ащыпсэурэ цIыфхэри япхъэй-псый зэхэлъэу егъашIэм къырыкIуагъэх ыкIи къырэкIох. Ауми псэупIитIур зыгощырэр азыфагу ичъырэ псыхъоу Щэхъурадж ары. КIон-чъэныр зикIасэмкIэ мы гъогум икIун такъикъыпэ Iоф, етIани ащ есагъэмкIэ жьыкъэщэгъу гупсэфыгъу.

Вэрэкъо (БрантIэ) Сулимэт Умарэ ыпхъур мафэ къэс илъэс 30 хъугъэу мы гъогум тет, кIэлэегъэджэ чан пэрытым ишIэныгъи, игукIэгъуи, иамал-къулай шIагъохэри емызэщыжьэу Игнатьевскэ гурыт еджапIэм ехьых. Мафэм мафэр, илъэсым илъэсыр къыкIэлъэкIо, урысыбзэмрэ литературэмрэкIэ ыкIи адыгабзэмрэ литературэмрэкIэ кIэлэегъаджэу Вэрэкъо Сулимэт исэнэхьаткIэ ныбжьи ыгу джэнджэш къыихьагъэп, «сыпшъыгъ» ыжэ къыдэкIыгъэу цIыф зэхихыгъэп, имурад зафэ зылъищэу, кIэлэеджакIохэм афэкIорэ гъогу дахэр емызэщыжьэу пхырещы. Вэрэкъо Сулимэт фэгъэхьыгъэ тхыгъэ тигъэзет номерхэм ащыщ шIэхэу къыихьащт.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сурэтым итыр: **Кощхьэблэ районымкIэ Игнатьевскэ гурыт еджапIэу N 10-м икIэлэегъэджэ пэрытэу Вэрэкъо (БрантIэ) Сулимэт.**

Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкIэ и Министерствэ иунашъу

Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкIэ и Министерствэ 2010-рэ илъэсым гъэтхапэм и 25-м ышIыгъэ унашъоу N 59-р зытетэу «Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъэхэу Адыгэ Республикэм исхэу зипсэукIэ амалхэр нахьышIу зыфашIынэу зытефэхэрэм ыкIи 2005-рэ илъэсым гъэтхапэм и 1-м нэс учетым уцугъэхэм унэ ращэфыным пае Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет имылъку зэраIэкIагъэхьэрэ шIыкIэм ехьылIагъ» зыфиIорэм зэхъокIынығъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Федеральнэ законодательствэм диштэу гъэпсыгъэным фэшI **унашъо сэшIы:**

1. Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкIэ и Министерствэ 2010-рэ илъэсым гъэтхапэм и 25-м ышIыгъэ унашъоу N 59-р зытетэу «Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъэхэу Адыгэ Республикэм исхэу зипсэукIэ амалхэр нахьышIу зыфашIынэу зытефэхэрэм ыкIи 2005-рэ илъэсым гъэтхапэм и 1-м нэс учетым уцугъэхэм унэ ращэфыным пае Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет имылъку зэраIэкIагъэхьэрэ шIыкIэм ехьылIагъ» зыфиIорэм ипэублэ зэхъокIыныгъэ фэшIыгъэнэу, гущыIэхэу «Урысые Федерацием и Президент 2008-рэ илъэсым жъоныгъуакIэм и 7-м ышIыгъэ Указэу N 714-р зытетэу «1941 — 1945-рэ илъэсхэм щыIэгъэ Хэгъэгу зэошхом иветеранхэм зыщыпсэущтхэ унэхэр аIэкIэгъэхьэгъэнхэм ехьылIагъ» зыфиIорэм ия 3-рэ пункт «гъэцэкIэгъэным тегъэпсыхьагъэу» зыфиIохэрэр ащ хэгъэкIыгъэнхэу.

2. ЗыкIэтхэхэрэ мафэм щегъэжьагъэу мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкIэ иминистрэу Наталья ШИРОКОВА

къ. Мыекъуапэ,
гъэтхапэм и 31-рэ, 2010-рэ илъэс
N 72

ТЕКIОНЫГЪЭМ ия 65-рэ ИЛЪЭС ИПЭГЪОКI

Хьазрэт тщыгъупшэрэп

«ШIэжь тхылъым» мырэущтэу итхагъ: «Нэхэе Хьазрэт Шумафэ ыкъу, 1922-рэ илъэсым Теуцожь районым щыщ къуаджэу Джэджэхьаблэ къыщыхъугъ. ДзэкIолI къызэрыкIоу Хэгъэгу зэошхом хэтыгъ. 1943-рэ илъэсым мэзаем и 16-м заом щыфэхыгъ, Орловскэ хэкум щыщ селоу Троицкэм щагъэтIылъыгъ».

Нэхэе Хьазрэт Тэуе гурыт имыкъурэ еджапIэу дэтыгъэм я 7-рэ классыр къыщиухыгъ. Ащ ыуж ПчыхьалIыкъуае щеджэ зэхъум Хьалъэкъуае дэс янэш ТхьалIхэм адэжь исэу ПчыхьалIыкъуае кIозэ, я 8-рэ классыр къыухыгъ. Тикъуаджэ къэкIожьи, буфетым Iоф щишIагъ.

1941-рэ илъэсым мэкъуогъу мазэм и 22-м заор къызежьэм, Хьазрэт ащ амыщэу чылэм дэсыгъ. Ятэ кулакэу аIуи зэрагъэмысагъэм пае «кулакым ыкъу» аIоти къеджэщтыгъэх, ащ фэшI адрэ кIалэхэм ахэтэу фронтым Iуагъэхьаныр къырагъэкIуущтыгъэп.

Хьазрэт ятэу Шумафэ мэлыбэ ыхъуштыгъ. ИIэр зыфэдизыри ышIэжьыщтыгъэп. Мэлхэр дифыхэ зыхьукIэ, Iэхъогъум икIыхьэгъагъэр къафэIотэжьыщтыгъэп.

Шумафэ унэу зэрысыгъэм къырагъэкIи, къоджэ Советым итхьаматэ рагъэтIысхьэгъагъ. Ари цIыф дэгъугъ, Шумафэ икIалэхэм ренэу ынаIэ атыригъэтыщтыгъ.

Хьазрэт къуаджэм бэрэ дагъэсыгъэп, заом ащагъ, 1943-рэ илъэсым имэзэе мазэ и 16-м хэкIодагъ. Ащ игъусагъэхэм ащыщхэм лIыхъужъыныгъэ заом Хьазрэт щызэрихьагъэу къаIотэжьыщтыгъ. КъэкIожьыгъэхэм янасып къыхьыгъ, хэкIодагъэхэр насыпынчъэ хъугъэх. Ахэм ятэхэри, янэхэри, ашыпхъухэри, ячыли алъэгъужьыгъэхэп, зы ордени къафагъэшъошагъэп, медали къаратыгъэп. Бгъэхалъхьэхэр ахизэу къэкIожьыгъэхэм ар къагъэхъагъ, дэгъу дэд, ау щымыIэжьхэми бгъэхалъхьэхэр яфэшъуашэх, къэнагъэхэми ар гуапэ ащыхъущтыгъ.

Хьазрэт ышнахьыкIэу Исмахьилэ 1929-рэ илъэсым мэлылъфэгъум и 28-м къэхъугъ. АшыпхъуитIу дунаир ахъожьыгъ. Ныбджэгъу дэгъоу Хьазрэт иIагъ ХъутIыжъ Хъалидэ. Лъэшэу зэпыщэгъагъэх, шIу дэдэ зэрэлъэгъущтыгъэх. Сурэтым ахэр арых итыхэри, сэмэгумкIэ щысыр Нэхэе Хьазрэт, джабгъумкIэ адыгэ паIо зыщыгъэу щысыр ХъутIыжъ Хъалид. Заор аухыфэ Хъалиди хэлэжьагъ, инасып къыхьи, уIагъэхэр телъхэу къыхэкIыжьыгъ. Военрукэу къоджэ еджапIэм Iоф щишIагъ, тучантесыгъ, почтэм ипэщэ IэнатIэ ыгъэцакIэзэ, пенсием кIуагъэ. Ащи идунай ыхьожьыгъ. Хъалидэ заом ыпэкIэ я 9-рэ классыр Пэнэжьыкъуае къыщиухыгъагъ. Краснодар полковой школэу дэтым щеджэзэ, ар къымыухэу заом ащэгъагъ. Сталинград щыкIогъэ заом хэлэжьагъ.

ХэкIодагъ заом Нэхэе Хьазрэт. Гъэхъагъэу иIэри цIыф ышIэрэп. «ШIэжь тхылъыр» ары ащ фэдэхэм ягугъу къызщашIыжьырэ закъор, Тхьэм бэгъашIэ ешIых ар зыгъэхьазырыгъэхэр. Тикъуаджэ дэт саугъэтми тетхагъэх чылэм щыщхэу зэошхом хэкIодагъэхэм алъэкъуацIэхэр.

ТекIоныгъэр Хэгъэгу зэошхом къызщыдахыгъэр шIэхэу илъэс 65-рэ хъущт. Джэджэхьэблэ коим щыщэу заом хэтыгъэу зы нэбгыри къэнэжьыгъэп.

ХЪУТIЫЖЪ Арамбый.
Джэджэхьэблэ коим иветеранхэм я Совет итхьамат.

Композиторхэм язэнэкъокъу зэфахьысыжьыгъ

Хэгъэгу зэошхом ТекIоныгъэр къызыщыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэу Адыгэ Республикэм культурэмкIэ и Министерствэрэ Адыгеим икомпозитормэ я Союзрэ зэнэкъокъоу зэхащагъэр зэфахьысыжьыгъ.

Зэнэкъокъухэм ахэлэжьагъэхэр купищэу гощыгъагъэх. Оркестровэ произведение мыинхэр усыгъэнхэмкIэ композитор цIэрыIоу Нэхэе Аслъан апэрэ чIыпIэр фагъэшъошагъ. ШIухьафтыныр сомэ мин 18 мэхъу.

Камернэ музыкальнэ Iэмэпсымэхэм апае атхыгъэ произведениехэр зызэрагъапшэхэм, композитор ныбжьыкIэу Андзэрэкъо Долэт апэрэ чIыпIэр къыдихыгъ, сомэ мин 13 фагъэшъошагъ. Флейтэм, виолончелым ыкIи фортепианэм апае «Трио» зыфиIорэр ытхыгъ.

Поэмэу «Убыххэр» зыфиIорэр композиторэу, артист цIэрыIоу Андзэрэкъо Вячеслав ыусыгъ. Ащи шIухьафтынэу фашIыгъэр сомэ мин 13.

Композиторхэм аусыгъэ орэдхэу произведение мыинхэу алъытэхэрэм къащыхагъэщыгъэх Жэнэ Къырымызэ иусэмэ атехыгъэу Бысыдж Мурат ыусыгъэу «ЛIыхъужъхэм афэгъэхьыгъэ орэдымрэ» композиторэу КIыкI Хьисэ ыусыгъэ тхыдэу «Заом тэ тыфаеп» зыфиIорэмрэ. ГущыIэхэр Кощбэе Пщымафэ иех. Бысыдж Муратэрэ КIыкI Хьисэрэ сомэ мини 8 зырыз афагъэшъошагъ.

Жюрим пэщэныгъэ дызэрихьагъ АР-м икомпозитормэ я Союз итхьаматэу, Адыгеим искусствэхэмкIэ изаслуженнэ IофышIэшхоу, профессорэу Къэгъэзэжь Байзэт. Ащ игуадзэу щытыгъ АР-м культурэмкIэ и Министерствэ иотдел ипащэу, Адыгеим культурэмкIэ изаслуженнэ IофышIэу Шэуджэн Бэлэ.

Жюрим хэтыгъэх композиторхэу Нэхэе Аслъанрэ Татьяна Суховамрэ, музыковедэу Наталья Чепниян.

ШIэжь тиIэным, патриотическэ ыкIи интернациональнэ пIуныгъэр лъэхъаным диштэу зэхэщэгъэным фэшI ащ фэдэ творческэ зэнэкъокъухэм мэхьэнэ ин яI. КъэкIощт илъэсыми зэнэкъокъухэр зэхащэнхэу Шэуджэн Бэлэрэ Къэгъэзэжь Байзэтрэ къытаIуагъэшъ, Iофыр зэрэлъыкIотэщтым тицыхьэ телъ. Произведениеу къырахьылIагъэхэр 10 хъущтыгъэх. НыбжьыкIэмэ ащыщэу Пысь Артем Ленинград икIэлэцIыкIухэм Адыгеим иунагъохэр IэпыIэгъу афэхъухи къызэрагъэнэжьыгъагъэхэм фэгъэхьыгъэу ыусыгъ. Сомэ мини 4 шIухьафтынэу ащ фагъэшъошагъ.

ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

Унэхэр шIэхэу аратыщтых

ТекIоныгъэм и Мафэ къэмысызэ заом хэлэжьагъэхэу къалэу Шъачэ щыпсэурэ нэбгыри 124-м квартиракIэу аратыщтхэр мы мафэхэм ашIых. Ащ пае 12-у зэтет унэ къалэм ичIыпIэ анахь дахэхэм ащыщ, хым пэгъунэгъоу щагъэпсы. Мэзэ заулэкIэ унэр къаIэтыгъ, псэолъэшIхэм джы унэкIоцIхэр къыраикIых, ышъхьэ тезылъхьэщтхэри Iофым фежьагъэх.

Къалэу Шъачэ имэрэу Анатолий Пахомовыр унэм ишIын зэрэлъагъэкIуатэрэм егъэразэ, игъом зэратыщтыми ицыхьэ телъ.

— Зэрэдгъэнэфэгъагъэу, мэлылъфэгъум и 26-м унэр псэолъэшIхэм атыщт. ЖъоныгъуакIэм и 7-м заом иветеранхэм ордерхэр яттыжьыщтых, мэфэкI мафэм, жъоныгъуакIэм и 9-м, псэупIакIэхэм ветеранхэр ачIэхьажьыщтых.

Унэм иапэрэ этаж тучанхэр, парикмахерскэр, поликлиникэр, нэмыкI къулыкъухэм якъутамэхэр чIэтыщтых, ахэм зэолIхэм ящыIакIэ къагъэпсынкIэщт.

(Тикорр.).

ЯшIушIагъэ текIоныгъэм пагъохы

Налщык. Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм икъэлэ шъхьаIэ зыгъэпсэфыпIэ паркэу дэтым итеплъэ мы мафэхэм зызэблихъугъ. Мыщ къэлэ еджапIэхэм ачIэс кIэлэеджакIохэм чъыг миным ехъу щагъэтIысыгъ.

Республикэм гъэсэныгъэмрэ наукэмрэкIэ и Министерствэ ипресс-къулыкъу къызэриIорэмкIэ, а Iофыгъор Хэгъэгу зэошхом тидзэхэм ТекIоныгъэр къызыщыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъурэм фагъэхьыгъ.

НыбжьыкIэхэм зыпсэ емыблэжьэу тихэгъэгу къэзыухъумагъэхэм афэгъэхьыгъэ шIэжьыр амыгъэкIосэнымкIэ, ветеранхэм сыдигъуи шъхьэкIэфагъэрэ лъытэныгъэрэ афашIынымкIэ мэхьанэ зиIэ Iоф зэшIохыгъэ ар хъугъэ.

Илъэс 20-кIэ непэрэ кIэлэеджакIохэм ясабыйхэр ягъусэхэу паркым къащэнхэшъ, зэIушъэшъэжьырэ чъыгхэр зэрагъэтIысыгъагъэхэри зыфагъэтIысыгъагъэхэри ТекIоныгъэм и Мафэ горэм къафаIотэщтых.

<u>НыбжьыкIэхэмрэ ахэм къыхахырэ сэнэхьатхэмрэ</u>

Медицинэм иIофышIэхэр икъухэрэп

АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министерствэ ишIоигъоныгъэкIэ Кубанскэ къэралыгъэ медицинэ университетым ифилиал, Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым епхыгъэ Медицинэ институтыр IэпыIэгъу къафэхъухи, «Ярмарка Вакансий» ыIоу медицинэм феджэрэ студентхэм афызэхащагъ.

Ащ хэлэжьагъэх АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ иминистрэ игуадзэу Алый Марыет, Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым ипректорэу Блэгъожъ Хьазрэт, Медицинэ институтым ипащэу Сергей Лысенковыр, республикэм имедицинэ учреждениехэм яврач шъхьаIэхэр, студентхэр.

ЗэIукIэр зэрищагъ АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ иминистрэу Нэтхъо Разыет. Ащ къызэриIуагъэмкIэ, IэзэпIэ-профилактическэ IофшIапIэхэу республикэм итхэр специалист 84-м афэныкъох. Муниципальнэ гъэпсыкIэ зиIэ къэлэ ыкIи район администрациехэм врач 92-рэ ящыкIагъ. Мыекъуапэ врач сэнэхьатыр зэзыгъэгъотыгъэхэр зыштэн зылъэкIыщт IофшIапIэхэр дэтых. Ахэм анэмыкIэу педиатрием, психиатрием, наркологием, IэпыIэгъу псынкIэм, судебнэ медицинэ экспертизэм, нэмыкI къулыкъухэм щыкIэгъэшхохэр яIэх. ЗэкI пIоми хъунэу къуаджэхэм адэт медицинэм иучреждениехэр нэкIых.

НыбжьыкIэу IофшIэныр езыгъэжьэгъакIэмкIэ материальнэ-техническэ базэм изытет, зыхэхьэгъэ профессионалхэм яIэпыIэгъу мэхьанэшхо зэряIэр зэIукIэм къыщыгущыIагъэхэм къыхагъэщыгъ. Студентхэм къыхахыгъэ сэнэхьатым имэхьанэ, псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ Iофым изытет щагъэгъозагъэх, ныбжьыкIэхэр зэрящыкIагъэхэр агурагъэIуагъ. ШIэныгъэу агъотыгъэхэр яIофшIэн къызэрэщагъэшъыпкъэжьынхэ фаер гупшысэ шъхьаIэу зэIукIэм щыпхыращыгъ.

ДАУТЭ Анжел.

Редакцием къэтхырэ письмэхэр

Ахэм афэдэ кIалэхэр зыпIушъугъэхэр насыпышIох

Типсаунагъэ къызызэщыкъокIэ, узым гузэжъогъу чIыпIэ тызыридзэкIэ, зызыфэдгъазэхэрэр халат фыжь зыщыгъхэу, чэщи мафи ямыIэу псауныгъэм икъэухъумэн фэлажьэхэрэр ары.

«Тыдэ укъикIи, лажъ?» зэраIоу, сикIалэ мы илъэсым тхьамыкIагъо къехъулIагъ. Пстэуми апэу а чIыпIэм къэсыгъэр ишIуагъэ къезыгъэкIыгъэр «IэпыIэгъу псынкIэм» имедсестрау Шэуджэн Рузан ары. Апэрэ медицинэ IэпыIэгъур кIалэм ащ зырегъэгъотым ыуж скъо Адыгэкъэлэ гупчэ сымэджэщым защагъэри. Ыныбжь ыкIи Iоф зэришIэрэ илъэс пчъагъэм ямылъытыгъэу, Рузанэ IэпэIэсэныгъэ хэлъэу, иIофшIэн хэшIыкI зэрэфыриIэр къыхэщэу сымаджэм IэпыIэгъу фэхъугъ. Ары мыхъугъэемэ, кэшIэгъуае кIалэм къехъулIэн ылъэкIыщтгъэр. Тхьауегъэпсэу, Рузан, псауныгъэ, насып Тхьэм къыуитынхэу, цIыфхэм яшIуагъэу ущымыкIэнэу сыпфэлъаIо.

Теуцожь район администрацием ипащэу Хъут Теуцожь къытэхъулIагъэр зызэхехым, псынкIэу фытеуагъ тикъоджэгъоу, республикэ сымэджэщым травматологиемкIэ иотделение Iоф щызышIэрэ врачэу НэмытIэкъо Къэплъанэ. Мы лIыр цIыфхэм зэрашIэрэр сыдигъуи IэпыIэгъу къыпфэхъуным фэхьазыр, гукIэгъушхо зыхэлъ врачэу ары. Джыри зэ ар нафэ къытфэхъугъ. Къэплъанэ отделениеу зычIэтым операциеу щишIын фаер къызэриухыгъэм лъыпытэу Адыгэкъалэ къэкIуагъ IэпыIэгъу къытфэхъуным пае. Ащ фэдэу гуззэжъогъу чIыпIэ итхэм IэпыIэгъу афэхъуныр ипшъэрылъ шъхьаIэу зэрилъытэрэр ары районым ищIыф гъэшIуагъэу ар зыкIыщытыр, пэнэжыкъуаехэри зыкIырыгушхохэрэр.

Къэплъанэ Адыгэкъэлэ сымэджэщым къэсыфэ сикIалэ операцием фагъэхьазырыгъ хирургхэу Батмэн Айдэмыррэ Хъэжъ Муратэрэ, хирургиемкIэ отделением зэкIэ иIофышIэхэм. Тхьэм зэриIонэу шIэхэу къэсыгъэх Къэплъанэрэ лъынтфэ хирургиемкIэ бригадэу Щыкъ Руслъанэ зипэщагъэмрэ. Сыхьатищ зыкъудыигъэ операцием ахэр фежьагъэх, кIалэм ылъакъо къэгъэнэжьыгъэным, ар памыхыным ащ фэдизым фэбэнагъэх врачхэр ыкIи ар афызэшIокIыгъ, яIэпэIэсэныгъэ тхьамыкIагъор тшъхьарихыгъ.

Нэужым скъо ащагъ республикэ клиническэ сымэджэщым лъынтфэ хирургиемкIэ иотделение. ХэзгъэунэфыкIы сшIоигъу а отделением ипащэу Борсэ Мухьамэд къыщегъэжьагъэу санитаркэу ащ щылажьэхэрэм анэсыжьэу алъэкI къызэрамыгъэнагъэр, тилыуз, тигумэкI куоу нэбгырэ пэпчъ зэхишIагъэу къызэрэтшIошIыгъэр. КIалэу гуззэжъогъу хэтым къиныбэ пилъэгъуагъ хирургэу Щыкъ Руслъанэ, ау зэрэпшъыгъэр къыхэщыгъэу е дысэу къэгущыIагъэу, е тапэкIэ къыдрыкIон ылъэкIыщтым ымыгъэгумэкIы фэдэу гуцаф тигъэшIыгъэп. Отделением щылажьэхэрэм щэIагъэу, IэпэIэсэныгъэу яIэр бгъэшIэгъонэу, урыгушхонэу щыт.

Лъынтфэ хирургиемкIэ отделением скъо къызыщеIазэхэм ыуж ар ащагъ Мыекъопэ къэлэ сымэджэщым щыныгъэхэр операцие зыщашIырэ отделениеу хэтым. СшIэрэп тэ мырэущтэу цIыф дэгъухэм татефэныр скъорэ сэрырэ тинасып къыхьыгъэми, ау а отделением ипащэу Бабичев Геннадий фэдэ цIыф къэгъотыгъуаеу сшIошIы. ЦIыф къызэрыкIу, IэпэIэсэныгъэшхо хэлъ, хымэ лыуз ежьыркIэ щымыIэу къыпщэхъу, кIэкIэу къэпIон хъумэ, Врач шъыпкъ. Мы отделением сикIалэ операцие пчъагъэ щыфашIыгъ, ары къэс хирургхэм яIэпэIэсэныгъэ зынэсырэр умыгъэшIэгъон плъэкIыщтыгъэп. Сэри сегупшысэщтыгъ: тиреспубликэ цIыкIу мыхэм афэдэ специалистхэр исхэмэ, тызэрыгушхон тиI.

СикIалэ джыри операцие пчъагъэ къыпыщылъ. Тхьэм сельэIу джырэ нэс тызэрихьылIэгъэ врачхэм афэдэхэр тапэкIи тинасып къыхьынхэу.

Сэ сын, лъфыгъэ сиI, арышъ, дахэкIэ, шIукIэ сяхъуапсэ нытыхэу мы зигугъу къэсшIыгъэ кIалэхэм афэдэхэр зыпIунхэ, зылэжьынхэ, цIыфхэм шIу афашIэным фэзыгъэхьазырынхэ зылъэкIыгъэхэм. Врачхэм ямызакъоу, НэмытIэкъо Къэплъанэ, Борсэ Мухьамэд, Бабичев Геннадий, Щыкъ Руслъанэ, Батмэн Айдэмыр, Хъэжъ Муратэ янэ-ятэхэм шъхьащэ афэсэшIы, сыгу къыздеIэу «тхьашъуегъэпсэу» ясIо сшIоигъу. Псауныгъэ Тхьэм къышъует.

ЧIыпIэ къин тызефэм IэпыIэгъу къытфэхъугъэ пстэуми лъэшэу тафэраз, псауныгъэ Тхьэм зэкIэми къарет, яунагъохэр хьяр кIуапIэу щэрэтых.

Лъытэныгъэ къышъуфэзышIырэ
ШЪЫНЭХЪО Нэфсэт.

Сурэтым итыр: **НэмытIэкъо Къэплъан сымаджэм изытет еуплъэкIу.** *(«Адыгэ макъэм» иархив къыхэтхыгъ).*

Гъэзетеджэр къыкIэупчIэ

Унашъо хэта зышIын фитыр?

Пэнэжыкъуае щыпсэурэ ефэндэу Хъот Пщымафэ иписьмэу бэмышIэу къытIукIагъэр зыфэгъэхьыгъэр тицIыфхэр бэрэ зэолIэрэ Iофыгъохэм ыкIи зэфэшъхьаф еплъыкIэ зыфыряIэхэм ащыщ. ЗыфатIорэр мыбыслъымэн лъэпкъ щыщэу адыгэхэм къытхэхьагъэу, къыддэпсэугъэу, зигъашIэ къытхэзыгъэшIыхьагъэм идунай зихъожьыкIэ, быслъымэн къэхалъэм дэлъхьажьыгъэным цIыфхэм фыщытыкIэу фыряIэр ары.

Ащ фэдэ гумэкIыгъо хэфэгъэгъэ унагъоу поселкэу Яблоновскэм дэсым а Iофым изэшIохынкIэ ефэндым гурыIон зэримылъэкIыгъэм, ащ къыхэкIыкIэ нэмыкI къуаджэ къыращыгъэ ефэндым хьадэм ифэIо-фашIэхэр зэрэзэрихьагъэм афэгъэхьыгъэу щылэ мазэм и 28-м тигъэзет къыхиутыгъагъ Хъущт Щэбанэ. Ащ епхыгъэу Хъот Пщымафэ щысэу къыхьыгъ ежь ышъхьэкIэ зэрихьылIэгъэ хъугъэшIагъэри. Ащыгъум бырсыр къызыпыкIыгъагъэр урыс бзылъфыгъэу адыгэлI зишъхьэгъусагъэр дунаим зехыжьым, ар пхъэмбаим (гробым) дэлъэу агъэтIылъыжьынэу илъфыгъэ къызэрелъэIужьыгъагъэр ефэндым зэрэфимыгъэцэкIэжьыгъэр ары.

Сыда мыхэм афэдэ чIыпIэ ифэрэ ефэндхэм ашIэн фаер? Къин къызыфэкIогъэ унагъом ежь зыфэе ефэндыр къыщэн, ихьадэ ифэIо-фашIэхэр зэрэригъэхьанхэм сыда мыхъунэу хэлъыр? Мы упчIэхэм яджэуап къыретыжьы Адыгэ Республикэм ыкIи Краснодар краим ащыпсэурэ быслъымэнхэм ямуфтиеу Емыж Нурбый.

Хъот Пщымафэ итхыгъэ къыщиIэтыгъэ Iофыгъохэм бэрэ тарехьылIэ, зэфэмычэгъэ зекIуакIэхэр мыхэм афэгъэхьыгъэу зезыхьэрэ ефэндхэри тиIэх. Ау ахэм афэдэ мытэрэз зекIуакIэхэр игъом тыумысыхэмэ, татегущыIэмэ, ишIуагъэ къэкIощт.

Статьям зигугъу къыщишIырэ зэгурымыIоныгъэу поселкэу Яблоновскэм щыпсэурэ унагъом икъин къыщытэджыгъагъэу Хъущт Щэбанэ къытхыжьыгъэм тыкIэупчIагъ. Ащ охътэ шIукIае тешIэжьыгъ. Арэу щытми, ащ фэдэ щысэр бэшъ, джыри къыфэдгъэзэжьын. Пстэуми апэу къыхэзгъэщы сшIоигъор тикIалэхэм непэ нэмыкI лъэпкъ бзылъфыгъэ къыхащэу е типшъашэ мыбыслъымэн лъэпкъ хахьэ зыхъукIэ, тегупшысэн фае ащ нэужым къыкIэлъыкIон ылъэкIыщтым, мы тхыгъэхэм къаIуатэрэмэ афэдэу быслъымэн къэхалъэм дэлъхьэгъэн-дэмылъхьэгъэным фэгъэхьыгъэ упчIэ зэгорэм къызэрэуцущтым.

Быслъымэн диным къызэриIорэр нэмыкI лъэпкъ щыщ къытхэхьагъэмэ, амал иIэмэ, ар ислъам диным къищэгъэнэу ары. Ау урыс бзылъфыгъэ лъэпкъым илъэсипшI пчъагъэм хэсыгъэу, лIакъом фэпIуагъэу, ащ щыщэу зызылъытэжьыщтыгъэм идунай зихъожькIэ быслъымэн къэхалъэм дэтымылъхьанэу тIомэ, нэмыкI упчIи къэтэджы: хэта непэ тикъэхалъэхэм адатлъэхьэхэрэр адэ? Быслъымэнымрэ мыбыслъымэнымрэ зэхэтыдзызэ дгъэтIылъыжьынхэ зыхъукIэ, тикъэхалъэхэм адэлъым инахьыбэр къадэтхыжьын фаеу хъущт. Янэ-ятэхэр быслъымэнхэу, нэмаз ашIэу, нэкIыр аIыгъэу щытыгъэу, ау ежь тхьэшIошъхъуныгъэ имыIэмэ, сыда ар зыгъэбыслъымэнырэр? АдыгабзэкIэ зэрыгущыIэрэ закъор ара цIыфыр быслъымэн зышIырэр? ТиныбжьыкIэхэм янахьыбэр яныдэлъфыбзэкIэ гущыIэрэп, ащ ищыIэрэп. ЗэрэхъурэмкIэ, урысыр къэхалъэм дэтымылъхьаным ушъхьагъу фэтшIырэр ахэми афэгъэхьыгъэба?

Алахьым шIу зыфишIэных, непэ тиадыгэ къуаджэхэм, къалэхэм ащыпсэурэ быслъымэнхэм къин къазыфакIокIэ, диныр тиIэубытыпIэу тызэшъумыгъэнэкъокъужь. Диным къыIорэр, ащ ишапхъэхэр бгъэцэкIэнхэр къызыщебгъэжьэн фаер лъэпкъ зэфэшъхьафхэм ащыщ ныбжьыкIитIум унагъо зэдашIэнэу зырахъухьэрэ мафэр ары. Ащ ыпэкIи уIэбэнышъ, ясабыигъом къыщегъэжьагъэу быслъымэныгъэр ахэтлъхьан фае. Бзэр арэп цIыфыр быслъымэнмэ къэзыгъэлъагъорэр, Алахьталэм игъогу зэрэтетыр ары нахь. Ащ фэдэ чIыпIэхэм зэнэкъокъу къахэхьанэу щытэп.

ЯтIонэрэ Iофыгъоу Хъот Пщымафэ итхыгъэ къыщиIэтыгъэр урыс бзылъфыгъэу илъэс 50-рэ лIакъом хэсыгъэр зэфыкъом, ащ осыетэу къытыжьыгъагъэр — пхъэмбаим дэлъэу агъэтIылъыжьыныр — амал иIэмэ, агъэцэкIэнэу ыкъо ефэндым зэрелъэIугъагъэр ары. Быслъымэн диным ащ фэдэ хьадэ гъэтIылъыжьыкIэ зэрэхэмытым пае ефэндым ар ыдагъэп, пхъэмбаим къыдаригъэхыжьыгъ, ащи гуззэгъабгъэ къыхэкIыгъ.

Алахьым шIу зыфишIэных, мыхэм афэдэ Iофхэм бырсыр къарытэшъумыгъэкI. Бэрэ къыхэкIы пхъэмбаим хьадэр дэлъэу игупсэхэм къафащэжьэу, бгъэпскIыжьынэу щымытэу, къыдэпхын амал имыIэу. Мэхъу цIыфыр арэущтэу агъэтIылъыжьыным къыкIэлъэIоуи. Арэущтэу щытми, хэкIыпIэ щыI. Ащ фэдэ зыхъукIэ пхъэмбаим зэрэдэлъэу чIятэгъалъхьэ, пхъэмбгъухэр кIагъэуцохэшъ, етIанэ пхъэмбаим ышъхьэ тыралъхьажьы, ятIэр тыратэкъожьы.

Непэ къин къызыфэкIогъэ унагъом ежь зыфэе ефэндыр къыщэным, ихьадэ ифэIо-фашIэхэр ащ зэрэригъэхьанхэм зэгурымыIоныгъи бэрэ къыхэкIы. Мы Iофым фэгъэхьыгъэу къэсIон: хэтрэ цIыфи фит зыфэе ефэндыр къыщэнэу, IэкIыб къэрал къырищын ыIоми. Ефэндхэм яехэп къэхалъэхэр, ахэр цIыфхэм зэдыряех. Арышъ, ахэм афэдэ Iофыгъохэмкiэ узэнэкъокъунэу щытэп. Ар тиефэндхэм къагурыIонэу, ащ рыгъозэнхэу тыфай.

Джары мы Iофыгъохэм афэгъэхьыгъэу тэ къэтIон тлъэкIыщтыр, тисовет зэрэщызэдэтштагъэр.

Адыгэ Республикэм ыкIи Краснодар краим ащыпсэурэ быслъымэнхэм ямуфтиеу ЕМЫЖ Нурбый.

ТЕКIОНЫГЪЭМ ия 65-рэ ИЛЪЭС ИПЭГЪОКI

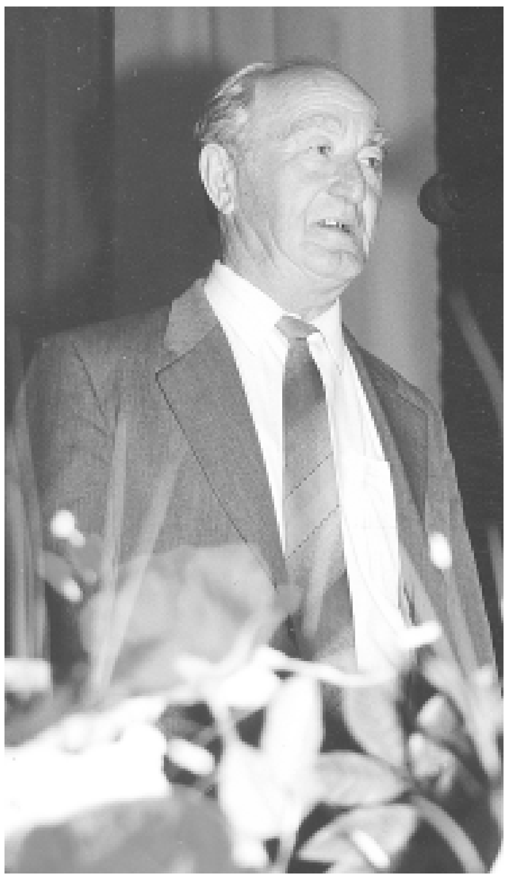

МЭФЭКIЫШХОМ ЗЭРИФЭШЪУАШЭУ ЗЫФАГЪЭХЬАЗЫРЫ

Теуцожь районым иветеранхэм я Совет итхьаматэу НэмытIэкъо Юрэ бэмышIэу гущыIэгъу тызыфэхъум къызэрэтфиIотагъэмкIэ, къэблэгъэрэ мэфэкIышхоу ТекIонигъэр къызыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъурэм зэрифэшъуашэу пэгъокIыгъэным, хэгъэунэфыкIыгъэным бэшIагъэу зыфагъэхьазыры. Ащ ишыхьат гъэрекIо мэкъуогъум и 25-м мы Iофым фэгъэзэгъэщт зэхэщакIо комитет зэрэзэхащэгъагъэр. Ащ нэбгырэ 26-у хахьэхэрэм ащыщых район администрацием ипащэ игуадзэхэр, ащ гъэсэныгъэмкIэ, медицинэмкIэ, культурэмкIэ, спортымкIэ игъэIорышIапIэхэм, чIыпIэ псэупIэхэм, нэмыкIхэм япащэхэр. ЗэхэщакIо комитетым итхьаматэр район администрацием иIэшъхьэтетэу Хьут Теуцожь.

IофшIэнхэр зэрэзэхэтщэщтхэм фэгъэхьыгъэ плани тиI. Ащ къыдилъытэрэ Iофыгъохэр гъэцэкIагъэхэ зэрэхъурэм, ахэмкIэ пшъэдэкIыжь зыхьыхэрэм япшъэрылъхэр зэрагъэцакIэхэрэм зыщатегущыIэгъэх зэхэсыгъуищ зэхэщакIо комитетым иIэгъах. Планхэм къыдалъытэхэрэ Iофыгъо шъхьаIэхэу зыпылъхэм, ашIагъэхэм, непэ зэшIуахыхэрэм ащыщхэми ягугъу къытфешIы. Мы лъэхъаным заом хэлэжьагъэхэу районым исыжьыр нэбгырэ 21-рэ ныIэп. Бзылъфыгъэ нэбгырихэу ахэтмэ ащыщых ГъукIэлI Зулихьан, Тхьэркъохъо Муслъимэт, Еутых Шумаф, ШэхэлI Аслъан, Пэнэшъу Арамбый, нэмыкIхэри.

Ахэм афэшъхьафэу аныбжь зэримыкъурэм пае заом амыщагъэхэу, ау чылагъомэ адэсыгъэхэу, алъэкI къамыгъанэу лэжьагъэхэу, фронтым ищыкIагъэр игъом IэкIэгъэхьэгъэным хьалэлэу Iоф фэзышIагъэхэу нэбгырэ 623-рэ районым ис. Ахэми заом иветеранхэм афэдэкъабзэу ТекIонигъэр къызыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэ медалэу къыдагъэкIыгъэхэр аратыгъэх.

— ЗэкIэми тынаIэ атетэгъэты, — еIо НэмытIэкъо Юрэ. — Анахьэу тызфэсакъыхэрэр нэмыкхэм къыташIылIэгъэгъэ лъыгъэчъэ заом хэлэжьагъэхэу, зыныбжь хэкIотагъэхэу къытфэнэжьыгъэ тIэкIур ары. Заом иветеранхэр сымэджэщхэм ачIэгъуальхьэхэмэ талъэкIо, агу къыдэтщае, Iэзэгъу уцхэр ыпкIэ хэмылъэу къафатIупщых. Тылым щыIагъэхэми медицинэм иIофышIэхэр альэплъэх, япсаункIэ къэухъумэгъэнымкIэ IэпыIэгъу, упчIэжьэгъу афэхъух.

Корр.: ***Адэ илъэсыкIэу тызхэтым пыкIыгъэ мэзищым сыд фэдэ Iофыгъохэ зэшIошъухыгъэхэу зигугъу къытфэпшIынхэ плъэкIыщтхэр?***

Н.Ю.: Мэзищым мэфэкIэу къыхэфагъэ пэпчъ заом зэкIэ иветеранхэм шIуфэс открыткэхэр афядгъэхьыгъэх, тафэгушIуагъ, псауныгъэ пытэ яIэнэу тафэлъэIуагъ. Район гъэзетым шъхьафэу тазэрэфэгушIорэр къидгъэхьагъ. «День защитника Отечества» зыфиIорэ мэфэкIым ехъулIэу сымаджэу щылъыхэ ветеран нэбгырипшIым адэжь тыкIуагъ, шIухьафтынхэр, къэгъагъэхэр афэтхьыгъэх. ТыздэщыIагъэхэм, дгъэгушIуагъэхэм ащыщых Еутых Шумафэ, Андрей Ткаченкэр, ГъукIэлI Зулихьан, Тхьэркъохъо Муслъимэт, нэмыкIхэри. Джащ фэдэу тызэкIуагъ бзылъфыгъэхэм ямэфэкIыкIи. Заом хэлэжьэгъэхэ Мария Фугарэ Вера Ващенкэмрэ алъэ тетхэу, япсауныгъэкIэ дэхэкIаеу щытхэти, Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхьакIущынэ Аслъан бзылъфыгъэхэм ямэфэкI фэгъэхьыгъэ зэIукIэгъоу зэхищэгъагъэм щыIагъэх, шIухьафтынхэри къафишIыгъэх. ЗыцIэ къетIогъэ бзылъфыгъиплIым анэмыкIэу заом иветеран бзылъфыгъэхэу тиIэхэ Нэхэе Марии, Василик Луспаряни тщыгъупшагъэхэп. ЛъэустэнхьаблэкIэ ветеранхэм ясовет итхьаматэр бзылъфыгъэ хъупхъэу Валентина Евдокимовар ары. Ащи мэфэкIымкIэ тыфэгушIуагъ.

Корр.: ***Урысые Федерацием и Президентэу Дмитрий Медведевым заом иветеранхэм псэупIэ тэрэзхэр яIэшIыгъэным фэгъэхьыгъэ унашъоу къыдигъэкIыгъэр гъэцэкIэгъэнымкIэ сыд фэдэ IофшIагъэха шъуиIэхэр?***

Н.Ю.: Ащи Iоф дэтэшIэ, зигугъу къэпшIынхэри щыIэх. Пэнэшъу Хьэнахъо Пэнэжьыкъуае щыщ, заом иветеран. Ащ иунагъо нэбгырэ 12 ис. Джащ фэд Павел Колесниковыри (селоу Краснэм дэс) унэу зэрысыр дэй дэд, зыгорэ фэмышIагъэ хъущтэп. АскъэлаекIэ Еутых Шумафи ахэм афэд, иунэ гъэцэкIэжьынхэр ищыкIагъэх. Джащ фэдэу IэпыIэгъу зищыкIагъэхэу лъэIу тхылъхэр къэзытхыгъэхэу тиIэхэр заом иветеранхэу нэбгырих мэхъух. Ахэм яIофхэм язытет тиспециалистхэм зэрагъашIи, ищыкIэгъэ IэпыIэгъур зыфэдэр агъэунэфи, мылъкоу тефэщтыр къалъыти, ищыкIэгъэ тхылъхэр агъэхьазырыхи, Мыекъуапэ арагъэхьыгъахэу къаIощтым тежэ.

Джащ фэдэу ТекIонигъэм имэфэкIышхоу къэблагъэрэм зыфагъэхьазырызэ план гъэнэфагъэм елъытыгъэу агъэцакIэхэрэ Iофыгъохэм НэмытIэкъо Юрэ къахегъахъо. Культурэм иунэхэу районым ичылагъохэм адэтхэм график гъэнэфагъэм тетэу ТекIонигъэр къызыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэ смотр-конкурсхэр ащызэхащэх, концертхэр къащатых. Ахэм заомрэ тылымрэ яветеранхэр къарагъэблагъэх, орэдхэр къафаIох, къафэшъох, медалэу къафагъэшъошагъэхэр ащаратыжьых. Ахэм афэдэ смотр-конкурсхэр ащыIагъэх Нэшъукъуае, Очэпщые, Лъэустэнхьаблэ, Шевченкэм, нэмыкIхэми.

Мы зэпстэур зэрифэшъуашэу, программэ гъэнэфагъэм тетэу зэхэпщэнир къэIогъошIуми, гъэцэкIэгъошIоп. Ау джа зэпстэур сценарие гъэнэфагъэм тетэу регъэкIокIыгъэнир, заом иветеранхэмрэ тылым щыIагъэхэмрэ дэгъоу зягъэгъэпсэфыгъэнир, гъэрэзэгъэнхэр зэхэщэгъэнхэр зыпшъэ ифэхэрэр район администрацием культурэмкIэ игъэIорышIапIэ ипащэу НапцIэкъо Русльанрэ ащ иIофшIэгъухэмрэ.

— А кIалэм тиветеранхэр лъэшэу фэразэх, — еIо НэмытIэкъо Юрэ. — Сыда пIомэ а концертхэм заом илъэхъан аусыгъэгъэ орэдхэр къащаIох, къашъохэр, пьесэ цIыкIухэр къащашIых, усэхэм къяджэх, заом текIонигъэр къыщыдэзыхыгъэр тикъэралыгъоу зэрэщытым фэгъэхьыгъэ щысэхэмкIэ ащ шъыпкъагъэу хэлъыр цIыф зэхэхьашхохэм къякIолIагъэхэм агурагъаIо.

Районым иеджапIэхэми мэфэкIышхом фэгъэхьыгъэ Iофыгъо зэфэшъхьафхэу ащызэхащэхэрэр бэдэд. КIэлэеджакIохэм ветеранхэр, тылым щыIагъэхэр аIуагъакIэх, заор зыфэдагъэр, ащ тхьамыкIагъоу къызыдихьыгъэхэр, къинэу алъэгъугъэр ахэм къафаIуатэх. Заом, ащ иветеранхэм афэгъэхьыгъэ сочинениехэр, усэхэр кIэлэеджакIохэм арагъэтхых, сурэтхэр арагъашIых, ахэмкIэ зэрагъэнэкъокъух, патриотическэ пIуныгъэр гъэлъэшыгъэным фэгъэхьыгъэ Iофтхьабзэхэр зэхащэх.

— Тирайон, — икIэухым еIо НэмытIэкъо Юрэ, — саугъэт 18 ит. Ахэм заом щыфэхыгъэхэм ацIэхэр, алъэкъуацIэхэр атетхагъэх. Ахэр егъашIэм тщыгъупшэщтхэп, тыгу илъыщтых. А саугъэтхэм язэгъэцэкIэжьыни тыфежьагъ. Пэнэжьыкъуае мемориалышхоу дэтыр зэтырагъэпсыхьажьы, ар хъурэябзэу мраморкIэ къагъэтIылъыхьащт. Ащ игъэцэкIэжьын сомэ миллионитIу фэдиз тефэщт. Мы лъэхъаным ЖэнэлI Аслъан зипэщэ фирмэм ипсэолъэшIхэм IофшIэнхэр агъэпсынкIэх, тызхэт мазэм ыкIэм саугъэтыр къагъэхьазырыщт. Адрэ саугъэтхэу чылагъохэм адэтхэм ащ фэдиз гъэцэкIэжьын ящыкIагъэп. Ахэри мэфэ зыбгъу-зыпшIыкIэ хьазыр хъущтых.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Сурэтым итыр: **НэмытIэкъо Юр.**

Адыгабзэм и Мафэрэ тигупшысэхэмрэ

Дэгъоу зэхапщэрэм укIегъэгушIу

Адыгабзэмрэ адыгэ тхыбзэмрэ я Мафэ зыхэдгъэунэфыкIырэр илъэсипшI хъугъэ. ШIэныгъэлэжь цIэрыIоу, тхэкIо-просветителэу Бэрсэй Умарэ иапэрэ IофшIагъэмэ ащыщэу «Букварь черкесского языка» зыфиIоу къалэу Тифлис 1853-рэ илъэсым къыщыдагъэкIыгъагъэр ащкIэ IэубытыпIэ хъугъэ.

Тикъуаджэу Улапэ иеджапIэ (директорыр Гъунэжьыкъо Асыет, завучыр Кинечэ Жанн) адрэ илъэсмэ афэмыдэу, дэгъоу мыгъэ а мафэм зыфигъэхьазырыгъ. АпэрапшIэу еджапIэм ипащэхэмрэ адыгабзэмкIэ методобъединением хэт кIэлэегъаджэхэмрэ ашIэн фэе Iофыгъохэр пэшIорыгъэшъэу къыхагъэщыгъагъэх ыкIи ахэр агъэцэкIагъэх. ГущыIэм пае, кIэлэегъаджэхэм апэрэ ыкIи яплIэнэрэ классхэм шъхьэихыгъэ урокхэр адыгабзэм фэгъэхьыгъэу къащатыгъэх. ЕджэкIо цIыкIухэр шIэныгъэлэжьхэу бзэм иуцун Iоф дэзышIагъэхэм, анахьэу Бэрсэй Умарэ ищыIэныгъэ гъогу кIэкIэу нэIуасэ фашIыгъэх. Нэужым бзэм фэгъэхьыгъэ гущыIэжъхэр агу къагъэкIыжьыгъэх, сочинение цIыкIухэу ныдэлъфыбзэмкIэ унэм къыщатхыгъэхэм, титхакIомэ яусэхэм къяджагъэх, IурыIупчъэмкIэ зэнэкъокъугъэх, тилъэпкъ къашъохэр къашIыгъэх, адыгэ орэдхэр къаIуагъэх.

КIэлэегъэджэхэу ЛIыунэе Аминэт, Къайтыкъо Къадырхьан, Хьаджымэ Светэ, Куржь Маринэ ащкIэ Iофыбэ адашIагъ.

Я 5 — 11-рэ классхэм мы Iофтхьабзэм нахь игъэкIотыгъэу зыфагъэхьазырыгъ. АщкIэ IэщакIоу яIагъэх ыкIи IэпыIэгъушIу къафэхъугъэх адыгабзэмкIэ езыгъаджэхэрэ кIэлэегъаджэхэу Шэуджэн Светэрэ Ожъ Аскэрбыйрэ.

Адыгабзэм и Мафэ фэгъэхьыгъэ мэфэкIым еджапIэм иеджакIохэр зэкIэ хэлэжьагъэх. МэфэкIым ехъулIэу класс пэпчъ сочинениехэр, рефератхэр къыгъэхьазырыгъагъэх. Бзэм фэгъэхьыгъэ «Iэнэ хъураехэр» апшъэрэ классхэр арых зыщызэхащэгъагъэхэр. Ахэм адыгэ литературабзэм къыкIугъэ гъогум фэгъэхьыгъэ докладхэри къашIыгъэх.

КIэух зэфэхьысыжьэу щыIагъэри гъэшIэгъонэу щытыгъ. Я 5 — 11-рэ классхэм арыс еджакIохэр титхакIомэ яусэхэм къяджагъэх, ежьхэм зэхальхьэгъэ усэхэми залым чIэсыгъэхэр нэIуасэ афашIыгъэх. Гум зырагъэпхъуатэу адыгэ орэд дахэхэри ахэм къаIуагъэх, адыгэ къашъохэри къашIыгъэх. Ащ пае залым чIэсыгъэхэм зи ахэтыгъэп кIэлэеджэкIо хъупхъэхэм бэрэ Iэгу афытемыуагъэ.

Адыгабзэм, адыгэ шэн-зэхэтыкIэхэм афэгъэхьыгъэ едзыгъо цIыкIухэри къашIыхэ зэхъум залыр зэ кIым-сым хъущтыгъэ, зэ щхы макъэмрэ Iэгу тео макъэмрэ «зэтырачыщтыгъэ». ИкIэухым еджапIэм ипащэу кIэгущыIагъэх, зэхэщакIоу мэфэкIым иIагъэхэм «тхьашъуегъэпсэух» араIуагъ. Культурэм и Унэ иIофышIэхэу мэфэкIыр зыгъэкIэракIагъэхэри шIукIэ хагъэунэфыкIыгъэх. ЕджакIохэм яныдэлъфыбзэ агъэлъэпIэнэу, рыгушхонхэу, нахьышIоу зэрагъэшIэнэу къяджагъэх.

МэфэкI зэхахьэм къыщынэфагъ узэдеIэжьмэ узэрэлъэшыр, бэ пшIэн зэрэплъэкIыщтыр. ЗэкIэ кIэлэегъаджэхэри, еджапIэм ипащэхэри зы Iофыгъо дэгъу зыпылъыгъэхэр — адыгабзэр зэрэдахэр, зэрэбаир, ащ бэ къырыпIон зэрэплъэкIыщтыр, лъэпкъым икъэралыгъуабзэу зэрэщытыр къекIолIагъэхэм, агукIэ зэхарагъэшIэнэу ары. Къэдэхьугъу плъытэ хъунэу къысщэхъу, сыда пIомэ гушIогъо-гушхуагъэр анэгумэ къакIихэу зэкIэри зэбгырыкIыжьыгъэх.

ОЖЪ Аскэрбый.

ШIушIагъэр кIодырэп

Къуаджэу Хьатрамтыку чыжьэу адыгэмэ ахэдзыгъэу Анапэ пэмычыжьэу щытыгъ. Адыгэ шъузхэр зыбгэхэкIэ «Хьатрамтыку Тхьэм уехь» аIощтыгъэ. Арэу зыкIаIощтыгъэр зэрэчыжьэу зэрэнэсыгъуаещтыгъэр ары. Ежь чылэм дэсхэми къин алъэгъущтыгъэ. Ялъэпкъэгъухэм зэрапэчыжьэхэм фэшъхьафэу псынэхэм къарахырэ псыр щыугъэу, уешъон умылъэкIэу щытыгъ.

Шъхьадж зэрэфызэшIокIэу псыр къыщэщтыгъэ. Аужыпкъэм псыр пщэлъэ гъэнэфагъэкIэ чIыфэу зэIахыжьэу хъущтыгъэ. Джа къиныгъохэм къахэкIэу, адыгэхэм автономиер къазыратым, Хьатрамтыку дэсхэр кIэлъэIугъэх ахэм къахэтIысхьажьынхэу Iизын къаратынэу. Iизын къаратыгъ, ау къэралыгъор къадэIэпыIэным иIоф тетыгъэп. Арыти, шъхьадж ылъэ къызэрихьэу, иIахьыл зыдэс къуаджэхэм унагъохэр якIужьыгъэх. ЫIужыкIэ чIыгу къарати, а къэкощыжьыгъэхэр зэрэугъоижьыхи, чылэ шъхьафэу зэхэтIысхьажьыгъэх.

Нэтыхъое лъэпкъым щыщэу къэнэжьыгъэхэр а зы къоджэ закъор арыгъэу щытыти, къоджакIэм НэтыхъуаекIэ еджагъэх. Тилъэхъанэ ар чылэ зэтегъэпсыхьэгъэ цIыкIоу мэпсэу.

А зэкIэми сэ бэшIагъэу сащыгъозагъ, ау сымышIэщтыгъэу ащ къэбар гъэшIэгъон къыгохъуагъ. Мыекъуапэ конференцие горэм сыщыхэлэжьагъэу, тадэжь сыкъэкIожьынэу вокзалым сычIэхьагъ. ЦIыф бэдэдэ ащ чIэсыгъ. Сыщытыгъ бэрэ, етIанэ гъогу техьанэу тэджыгъэ горэм итIысыпIэ сетIысэхыгъ. ТIэкIурэ сыщысыгъэу адыгэ лIыжъ къэбзэ-лъэбзэ зэкIужь горэ тIысыпIэ лъыхъоу сызытес сатырым къыIухьагъ. Сыкъэтэджи, лIыжъыр згъэтIысыгъэ. ТIэкIурэ щысыгъэу сыздакIорэмрэ сызыщыщымрэ къакIэупчIагъ. «Кощхьаблэ сэкIожьы, Меркицкэмэ сыряныс», есIожьыгъ.

— Адэ Меркицкэ Ибрахьимэ сыдэу къыпфыщыта?

— Сипщы.

ЛIыжъыр тIэкIурэ щыси, джыри къысиIуагъ: «Уахътэ уиIэмэ къэбар горэ къыпфэсIотэщт, сипшъашъ». ЫкIи къыригъэжьагъ:

«Ибрахьимэ дэгъу дэдэу сэшIэ ыкIи тызэлъыкIощтыгъ. Улапэ къэкIуагъэу тадэжь къыдэмыхьэу къыхэкIыщтыгъэп. Зэшыхэм тафэдагъ, ау джы тикъарыу къыхьыжьырэпышъ, тызэрэлъэгъужьырэп. Ары къэбарым уезгъэдэIу зыкIысшIоигъори. СыкъызтегущыIэщт лъэхъаным адыгэмэ автономие къаратыгъакIэу щытыгъ. Мафэ горэм кощыжьырэмэ ащыщэу унагъо горэ кум исэу Улапэ къыдэхьагъ. Шъузэу исым сабый сымаджэ ыIыгъыгъ. ЗэкIэри зэрэпшъыгъэр, гъогушхо къызэракIугъэр анэгу кIэплъагъощтыгъэ. Урамым лIы горэ щалъэгъугъэти еупчIыгъэх:

— Сабыеу тIыгъыр сымадж, иIоф дэи. ТыздэкIощтыр джыри чыжьэ. Тыдахьэмэ тышIомыхьылъэнэу, иунэ тIэкIу зыщыдгъэпсэфын тлъэкIынэу унагъо горэ дгъотынэу ошIа?

— СэшIапэ. Джыгунэ хьаджэм дэжь шъудахьэмэ шъущытынчыщт, — ыIуи унэри аригъэлъэгъугъ. ЗэкIэми унэм тисыгъ тикъэлапчъэ кур къызыIохьэм. Сятэ икIыгъ, тIэкIу тешIагъэу чэупчъэхэр Iуихи, кур къыдигъэхьагъ. Исыгъэхэр унэм къырищагъэх.

— Мы сабыир сымэджэ хьылъ, тынчыпIэ горэм жъугъэгъолъ. О, кIал, хьакIэмэ зягъэтхьакI, зыгорэм хэжъугъаIэх, — ыIуагъ сятэ. Зэрэбынэу къэтчъыхьэзэ, хьакIэхэм яфэIофашIэхэр дгъэцэкIагъэх. Сянэ Iанэр къызэригъафи, ежь сымаджэм пэтIысхьи, шъуз хьакIэр ыгъэшхагъ. Ащыгъум врач улъэхъукIэ бгъотынэу щытыгъэп. Ежь алъэкIыщтымкIэ сабыим пылъыгъэх. КIэлэнахьыжъ цIыкIуитIур гумэкIыхэу янэрэ ашнахьыкIэрэ ашъхьагъ итыгъэх. Ау зыпари хэпшIыхьанэу щытыжьыгъэп, сабыир дунаим ехыжьыгъ. Нэф зэшъым сятэ Iахьылхэми, гъунэгъухэми къяджагъ. Ежь иIахьыл къин къыфакIомэ зэрэфызэрахьащтым фэдэу сятэрэ сянэрэ къиныр зэрахьагъ. Сабыир Улапэ щагъэтIылъыгъ.

«Iоф шъуимыIэу Iоф шъухэтыдзагъ, шъудгъэгумэкIыгъ» аIуи, хьакIэхэр а мэфэ дэдэм ежьэжьынхэ агу хэлъыгъ. Ау сятэ, «мыщ фэдиз хьазабыр шъукIэхэкIыгъэу тIэкIу зышъумыгъэпсэфэу» ыIуи, джыри зы чэщ-зымафэ щигъэсыжьыгъэх. Адыгэ жэбзэ дахэм къыхьынэу щыIэ гущыIэхэр сятэрэ сянэрэ къараIозэ, унагъор игъогу техьажьыгъ. Тыгу ягъоу а зы тхьамафэм ащ фэшъхьаф гущыIэ тиунэ илъыгъэп. Ау уахътэм зэкIэри зэрегъэфэжьы. Ащ ыуж илъэс пчъагъэ тешIагъ. ЛIы сыхъугъ, сабыйхэри сиIэхэу, сиунагъуи зэтеуцуагъэ. Трактор бригадэм учетчикэу Iоф щысшIэщтыгъ. Ащыгъум щыIакIэр къиныгъ. Унэхэр остыгъэхэмкIэ агъэнэфыщтыгъэх. Ау фэтагын зиIэр мэкIагъэ. Ар гъотыгъоягъ, щэфыгъоягъ.

Мафэ горэм шъузэбэ тхьамыкIэ горэ къысэлъэIугъ «Пчыхьэрэ унэгъо Iофыр сымышIэмэ хъурэп, мафэрэ IофышIэ сыщэIэ. Сыдэжьынба, сыпщэрыхьанба. КIалэхэми урокхэр ашIынхэ алъэкIырэп. Зэигъэхъогъу нэмыIэми фэтагын тIэкIу къысэптыгъэмэ сыфэсакъызэ зэпысщыни, псапэ хъуни». Лъэш дэдэу мэлъаIоти, сыгу егъугъ. Естын сызэрэфимытыри, къыпыкIын ылъэкIыщтыри сшIэщтыгъэ. Ау «хэти силъэгъун, хэти мы тIэкIум пае сиIотэн, тадэжьэп зыдэсхьырэр» сIозэ, пчыхьэм тыгъугъэкIэ къэсхьи, фэтагын литрэ зытIущ шъузым естыгъ. Ау сызылъэгъуни, сызыIотэни къэхъугъ.

Мэфэ заулэ нахь темышIагъэу повесткэ къысфахьыгъ. Лъэшэу сигъэчэфынчъагъ. Ащыгъум зыпари зымышIэгъахэри дащыти къыгъэзэжьыщтыгъэп. Ныбжьи сиунагъуи, сикIалэхэри сымылъэгъужьынхэкIи мэхъу. Сиунагъуи сыд рыкIон, бзылъфыгъэ IэшъхьэзакъоМ сыдэущтэу сабыйхэр хищыжьыных. Сызэгоуты, сырэхьатын слъэкIырэп. Арэущтэу сызэготхъыпэ зэхъум сфэмыщыIэу анахь синыбджэгъу хьалэлым сиIоф зытетыр есIотагъ.

Ари ыпсэ хэIэжьыгъ, тIэкIуи къысэушъыигъ. ЕтIанэ мырэущтэу къысеIо: «ОшIа, районым прокурор кIалэ горэ къагъэкIогъакI. Адыгэ кIал. ЗэраIорэмкIэ, фэлъэкIымэ ишIуагъэ къыуигъэкIынэу щыт. Лъэшэу кIэлэ гукIэгъушIэу тегущыIэх. ПовесткэмкIэ уемыкIуалIэзэ а кIалэм дэжь занкIэу кIуи, зэкIэ зэрэхъугъэ шъыпкъэр къыфэIуат. Уинасыпмэ къыбдеIэн. КъыбдемыIэмэ Тхьэм къыптырилъхьэрэр уихьылъэ.

Хэт дэжьа сыздэкIощтыр? Сэ ащ сыдкIэ сырищыкIагъа? СинэIуасэп, синыбджэгъоп. СызэмыгупшысэрэщыIэп. ХэкIыпIэ сиIэп. Чэщым сынапIэ къефэхыгъэп, ау гугъэр зэкIэми акIыIуба.

Нэфшъагъом сыкIэтаджи, лъэсэу районым сыкIуагъ. Прокурорэу зыфаIуагъэри къэзгъотыгъ. Икабинетыпчъэ «Прокурор района Меркицкий И. А.» ыIоу тетхэгъагъ. Сыфэсакъыпэзэ макIэу сытеуи, сычIэхьагъ. КIэлэкIэ нэгушIо шIагъо столым кIэрысэу машхэ. Къэтэджыгъ, сигъэтIысыгъ, сызгъэгумэкIырэмкIэ къысэупчIыгъ. Рэхьатэу, сышIоцIыфэу, нэгуихыгъэу къызэрэспэгъокIыгъэм сыгу къыдищэягъ. Хэзыгъэ сымышIэу, зэкIэри есIуагъ. Чылэу сыкъыздикIырэмкIэ къысэупчIыгъэти:

— Улап, — сIуагъэ.

— Улапэ Джыгунэ хьаджэм зыгорэу уфыщыта?

— Ар сэ сят.

КIалэр моу зыгорэу къэгушIуагъ, къэтэджыгъ, къысщыгушIукIэу къысIуплъыхьагъ, сяти, сшынахьыжъи, сяни къакIэупчIагъ. Дэгъу дэдэу ешIэхэу къысиIуагъ. Джа гъогурыкIо унагъоу тадэжь къыдэхьэгъагъэм якIэлэцIыкIуитIу язырэр арэу къычIэкIыгъ.

ЗэкIэри къызэришIэжьырэр, афашIагъэм осэшхо зэрэбынэу зэрэфашIырэр къысфиIотагъэх. Сэлам ясхыжьынэу къысфигъэпытагъ. ЕтIанэ къысиIуагъ:

— Къыоджагъэхэмэ, адэ укъэкIон. Ау джыри зы повесткэ къыпфахьыфэ еж. КъызамыхьыкIэ рэхьатэу щыс. Ари зыгорэу хъун. СIапэ пытэу къыубыти, пчъэм нэс сыкъигъэкIотэжьыгъ. Гугъэшхо сиIэу, тамэ къызгокIагъэу, сыбыбырэм фэдэу, чылэм сыкъэкIожьыгъ. Ныбжьи повестки къысIукIэжьыгъэп, рэхьатэу сыщыIагъ. Джарэущтэу бэдэдэ тешIэжьыгъэу сятэ-сянэмэ яшIушIагъэ сшъхьэ къыгъэнэжьыгъ. Арышъ, сипшъашъ, шIушIагъэр дышъэм фэд. Илъэсишъэ чIым чIэлъыгъэми дышъэр кIодырэп. Зэгорэм къычIэкIыжьы, огъотыжьы. УкIожьымэ, Ибрахьимэ сэлам лъапIэ сфехыжь. Джыгунэ Малыч сыIукIагъэти, къышъукIэупчIагъ сфеIожь».

Джарэущтэу лIыжъым икъэбар къыухыгъ. Сэри ар сщымыгъупшэжьынэу сыгу къинэжьыгъ.

МЕРКИЦКЭ Рахьмэт.
Кощхьабл.

ЦIыфхэм алъытэ

«IэпыIэгъу псынкI» — джары зэреджэхэрэр джамбэчыехэр чылэм дэт ФАП-м ипащэу Джымыкъо Людмилэ. ИIофшIэн хэшIыкI фыриIэу зэригъэцакIэрэм ащ щытхъу къыфехьы, къоджэдэсхэри фэразэх. Гузэжъогъу зиIэу еолIагъэ щыIэмэ, ныбжьи ушъхьагъу къыфишIырэп, иамал къызэрихькIэ IэпыIэгъу къыфэхъу. IофшIапIэм щымыIэу уфэзыгъэми, еужьырэу пшIоигъор пфигъэцэкIэщт, укъеджагъэми, лъэтемытэу къэсыщт.

Людэ иIофшIэн икIас, гухахъуи хегъуатэ. ЦIыфхэм уишIуагъэ ябгъэкIыным, ялыуз афэбгъэпсынкIэным нахь насып мэхъужьа?! Арын фае гукIэгъурэ цIыфыгъэрэкIэ зыкIэбаир, цIыфхэми шIу зыкIалъэгъурэр. Джамбэчые цIыкIуи ини къыдэкIынэп Людэ идахэ къыуимыIонэу, ар зишIушIагъэр ежь бзылъфыгъэ хъупхъэр ары. Исэнэхьат фэшъыпкъ, цIыфхэм афэгумэкIы, шIэныгъэу IэкIэлъыр хьалэлэу сымаджэхэм афегъэлажьэ. Опыт инэу иIэм ишIуагъэкIэ сымаджэм илажьэр къыхегъэщы, зэрихьылIэщт уцхэри къыфегъотых. Ишъэбагъэрэ игукIэгъурэ Iэзэгъу мэхъух. Сэ сшъхьэкIэ сырихьылIагъэшъ, ар згъэунэфыгъэу щыт.

Сипшъэшъэжъые иIофхэр дэйкIаехэу Людэ лъызгъэкIуагъэх. Тхьаегъэпсэу, бэри тызэригъэжагъэп, къэкIуагъ, еплъыгъ. ЕжьыркIэ зэрэмыхъущтыри, сымэджэщым щэгъэн зэрэфаери къысиIуагъэх. Ащ фэдэу чылэмкIэ макIэп щысэу къэпхьын плъэкIыщтыр.

Непэ фэдэу Людэ ыгу къэкIыжьы Мамхыгъэ гурыт еджапIэр къыухы зэхъум, ищыIэныгъэ медицинэм рипхынэу теубытагъэ зэришIыгъагъэр. Ар къызыдэхъугъэм ыуж илъэс пчъагъэ тешIэжьыгъ ыкIи кIэгъожьырэп, иIэнатIэ ыгу рехьы, цIыфхэр къыфэразэх. Унагъоу зэрысми янысэ иIофшIэн агъэлъапIэ, къинэу ылъэгъурэри зэхашIыкIы, япшъашъэм фэдэу шIу алъэгъу.

Исабыйхэр IорышIэх, янэ фэдэу гукIэгъушIэ хъугъэх. Айдэмыр АКъУ-м июридическэ факультет щеджэ, атлетикэ онтэгъумкIэ Урысыем ихэшыпыкIыгъэ командэ хэтэу Австрием щыкIогъэ зэнэкъокъухэм текIоныгъэ къащыдихыгъ, дунаим ичемпион хъугъэ. Джантэмыр я 9-рэ классым ис, Динарэ апэрэ классым чIэхьанэу зегъэхьазыры. Ишъхьэгъусэу Мыхьамэтрэ ежьыррэ якIалэхэр дэхагъэм, цIыфыгъэм фапIух. Людэ сабыеу еджапIэм щеджэхэрэм япсауныгъэ лъэшэу ынаIэ тет, бэрэ къахэхьэ, еуплъэкIух. Зыгъэпсэфыгъо уахътэм лагерэу еджапIэм Iоф щызышIэрэм Людэ къырагъэблагъэ. Хъупхъэу иIоф егъэцакIэ, иIофшIэгъухэр егъэразэх. Халат фыжьыр щыгъэу, хьарзэм фэдэу мыхъыжъэу къакIо зыхъукIэ, угукIэ уфэраз. НэгушIу, гушIубзыу. Ары непэ цIыфым анахь ищыкIэгъэ шэнхэр.

«IэпыIэгъу псынкIэр» хэти лъэIэсы, иуз фегъэпсынкIэ. Ишоферэу ШэкIо Мыхьамэт лъэшэу фэраз Джымыкъо Людэ, ифэшъошэ шъыпкъэу шъхьэкIафи, щытхъуи къылэжьэу елъытэ.

IофшIэгъу уахътэр ыкIэм фэкIуагъэми, Людэ иIофшIапIэ ыбгынэным дэгуIэрэп, отчетыр егъэхьазыры, узым ригъэзыгъэхэу къыфэкIонхэ ылъэкIыщт цIыфхэм яжэ. Ахэм ягумэкI Люди игумэкI. Джарын фае пстэуми шIу зыкIалъэгъурэр.

Ибын-унагъо датхъэу, ежь фэдэ нысэ хъупхъэхэр иIэхэу, узыри, къиныри зыщыщхэр ымышIэу, гушIуагъор къебэкIэу псэунэу фэсэIо.

ШЪЭОЖЪ Сим.

Джамбэчые гурыт еджапIэм ипащэ егъэджэнпIуныгъэ IофымкIэ игуадз.

Сурэтым итыр: **Джымыкъо Людмил.**

ЦIыфыгъэ дахэр ипсэукIэ шэпхъагъ

Хъунагухэр зысшIэхэрэр бэшIагъэ — илъэс шъэныкъом ехъугъ. А лIакъор зысшIэрэм къыщегъэжьагъэу шIукIэ игугъу ашIы: зафэх, лIыгъэшхо ахэлъэу, адыгэ хабзэр ягуапэу къагъэгъунэу, шъыпкъагъэ яIэу, уамыгъэпцIэнэу щытых. IофшIэнэу зыпылъхэр шIу алъэгъоу, дэгъоу агъэцакIэу, цIыфэу зыхэтхэм агъэлъапIэхэу, шъхьэкIафэ афашIэу къахьы. Ахэм апэблагъэ анахьэу сызышIыгъэр синыбджэгъу хьалэлэу Хъунэго Ерэджыбэу зигугъу къэсшIыщтым ышнахьыкIэ Сэфэр ары.

Хъунэго Ерэджыбэ дэгъоу зысшIагъэр тичылэу Нэшъукъуае иунагъокIэ дэсэу, урысыбзэмрэ урыс литературэмрэкIэ гурыт еджапIэм щыригъаджэхэ зэхъур ары. Ерэджыбэ анахь сыгу резыгъэхьыщтыгъэхэр адыгэгъэ дахэ, Хъунагохэм зэкIэм афэдэу, зэрэхэлъыгъэр, сэнэхьатэу зыпылъыр шIу ылъэгъоу, пIуныгъэгъэсэныгъэр икIасэу зэрэщытыгъэр, бэмэ яджагъэу, къыкIугъэ гъогу мызанкIэу, IонтIэщантIэу щытым къыщехъулIагъэхэр, гушIуагъоу, къинэу зыIукIагъэхэр, уядэIу зэпытыгъэми уямызэщэу, къызэриIуатэщтыгъэхэр арых. Ащ дакIоу цIыфэу зыхэтхэр, Iоф дишIэхэрэр, ригъаджэхэрэр шIу зэрилъэгъущтыгъэхэр, шъыпкъэныгъэ ахэлъэу игукъэкIыжьхэм зэрахигъэщэщтыгъэхэр ары.

Хъунэго Ерэджыбэ сисэнэхьатэгъоу, зы еджапIэм тызэдычIэтэу илъэситIо Iоф дэсшIагъ. Ежь щыIэныгъэм итхъагъуи, икъиныгъуи ылъэгъугъэхэу, педучилищыри къыухыгъэу, тизавучэу, щысэтехыпIэу тиIагъ. Уиурок къэкIуагъэми дэгъоу хэлъыр щымыгъупшэу, ащ ыцIи къыриIоу, щыкIагъэхэри къыомыгоонэу къыуиIощтыгъэх, шэн гъэтIылъыгъэ шъабэ иIагъ. КъыбдэгущыIэ зыхъукIэ, бэмэ яджагъэу зэрэщытыр псынкIэу зэхапшIэщтыгъэ.

Ерэджыбэ (ащ кIэлэеджакIохэр зэреджэщтыгъэхэр Ерэджыб Мэдинович) ригъэджагъэхэм шIу алъэгъущтыгъ. Непэ къызнэсыгъэм игугъу шIукIэ ашIы. Ахэм ащыщхэр зэлъашIэрэ цIыфышхо хъугъэх: врачых, артистых, агрономых, механизаторых.

Хэт къин е гушIуагъо иIэми, зи хинагъэп, игъом анэсыщтыгъэ, жъымэ шъхьэкIафэ афишIыщтыгъэ, бзылъфыгъэхэм лъытэныгъэ афыриIагъ. ЦIыфмэ афишIэрэм ыгъэпшъыщтыгъэп, шIушIагъэу иIэр бэ. Ары Ерэджыбэ дунаим темытыжьми, зыкIытщымыгъупшэрэр.

БЛЭГЪОЖЪ Зулкъарин.
Профессор.

Лъытэныгъэшхо фэтшIыщтыгъ

Уикъуаджэ удэмысэу нэмыкI чылэ ущыпсэуныр псынкIагъоп уащыщэу уалъытэ хъунымкIэ. Ар бэп къыздэхъурэр, бэрэ къыхэкIы чылэу къызыдикIыгъэм ыцIэкIэ ащ фэдэ цIыфым еджэхэу.

СыкъызтегущыIэ сшIоигъо Хъунэго Ерэджыб Мэдинэ ыкъор тикъуаджэу Нэшъукъуае щыщ зыхъугъэр макIэ шIагъэп. ЗэкIэми апэрэ мафэм къыщегъэжьагъэу ХъунагокIэ ащ теджэщтыгъ. Ар къызыхэкIыгъэр ежь нэмыкIэу лIы заулэ ицIэджэгъухэу тикъуаджэ зэрэдэсыгъэхэр ары.

Ерэджыбэ къызэрыхъухьагъэр унэгъошхуагъ, нэбгырипшI исыгъ. Ятэжъ IофшIэнэу зэкIэми зэшIуахын фаер атырыгуащэщтыгъ. Псэкъупсэ зэпырыдзыгъэу чIыгу яIагъ. Лэжьыгъэр зэдыхалъхьэщтыгъэ, зэдапкIэщтыгъэ, зэдыIуахыжьыщтыгъэ. Тыгъэр къыкъомыкIыпэзэ IофшIэныр рагъажьэти, къохьажьыфэ лажьэщтыгъэх. Мэлыки чэм Iэхъогъухэр, шыкузэкIэтитIу яIагъ. Мыпшъыжьхэу Iоф зэрашIэрэм къыхэкIэу къуаджэм анахь зэтегъэпсыхьагъэу дэсхэм ащыщыгъэх.

Совет хабзэр щыIэ зэхъум зэкIэ мылъкоу иIэр арити, Мэдинэ колхозым хэхьагъ. IофшIэным пыщагъэу зэрэщытым ыкIи ащ хэшIыкI зэрэфыриIэм къахэкIэу качественникэу Iоф ышIэщтыгъ.

Адыгэмэ гущыIэжъыбэ яI, ахэм зэу ащыщ «Щыгъум щыпс хэкIы» зыфиIорэр. Ащ къыхэкIыгъэн фае Ерэджыбэ ицIыкIугъом къыщегъэжьагъэу гукIэгъушI, акъылышIо, кIэугъоякIо зыкIэхъугъэр. А лъэхъаным Шыхьанчэрыехьаблэ ублэпIэ еджапI дэтыгъэр. Ар къызеухым Ерэджыбэ игъэсэныгъэ зыщыхигъэхъонэу зыдакIощтыгъэр ПчыхьалIыкъое илъэсибл еджапIэр ары. А еджапIэр дэгъу дэдэу къыухыгъ. Ащ ыуж кIэлэегъаджэ хъумэ шIоигъоу зэрэщытыр янэ зыреIом, ащ къыдыригъэштагъ. Адыгэ педучилищым дэгъоу щеджэщтыгъэ, химием хэшIыкI зэрэфыриIэм къыхэкIэу кIэлэегъаджэм иIэпыIэгъоу Iоф зэдашIэщтыгъэ.

1940-рэ илъэсым училищыр къызеухым, къоджэ ублэпIэ еджапIэм ипащэу ыкIи кIэлэегъаджэу Iоф ышIагъ. Лавочнэ комиссием итхьаматэу Iоф ышIэщтыгъэ, тучан цIыкIоу къуаджэм дэтым къащэрэ товархэр къоджэдэсхэм зэратырагуащэрэм лъыплъэщтыгъэ.

Хэгэгу зэошхоу къежьагъэм хэтэу Ерэджыбэ зэо пхъашэмэ ахэлэжьагъ, гъогу къиныбэ зэпичын фаеу хъугъэ. Зэрихабзэу, лIыбланэу атакэм кIощтыгъэ. Къалэу Ростов-на-Дону шъхьафит ашIыжьы зэхъум пыир лъэшэу къызэцэкъэкIыжьыщтыгъэ. Сыд къэхъущтыми, ар пыим зыIэкIимытIупщынэу зигъэпытэщтыгъэ, зы атакэм адырэ атакэр къыкIэлъыкIоу идзэхэр зэуапIэм къырищалIэщтыгъэх. А къалэр шъхьафит шIыжьыгъэным фэгъэхьыгъэ заом чанэу хэлэжьагъэхэм ащыщыгъ адыгэ кIалэр. Мы заом хэкIодагъэр зэрыбэ дэдэр, осыр лъым къызыкIэу плъыжь зэрэхъугъагъэр Ерэджыбэ къыIотэжьыщтыгъ.

Ерэджыбэ псэемыблэжьэу заощтыгъэ, щэ къытефэныр е аукIыныр ыгу къэкIыщтыгъэп. А заом иныбджэгъу чIыпIэ дэй щифагъэу зелъэгъум, IэпыIэнэу фежьагъ. Щэ тефагъэу уIэгъэ дэй телъыти, бинтыр къышти, ыпхынэу фежьагъэу ежьыр къауIагъ. Иныбджэгъоу уIэгъэ хьылъэм илIыкIыгъэм идзэкIолI медальон ежьым къыратынэу зялъэIум, ар фагъэцэкIагъ санитаркэхэу къякIолIагъэхэм. Ахэм Ерэджыбэ ыIэ апхи къыIуащыгъ. Госпиталым чIэлъызэ зэолIэу аукIыгъэм иIахьылхэм къэбар гомыIур аригъэIугъ. А зэошхом хэкIодагъэхэм якъэхалъэ илъэс къэс яIахьылхэр макIох, къэгъэгъэ Iэрамхэр тыралъхьэх.

Ростов шъхьафит шIыжьыгъэным хэлэжьэгъэ цIыфыбэ зэрэхэкIодагъэр къэзыушыхьатырэр Ерэджыбэ зыхэтыгъэ нэбгыри 150-м щыщэу 17 нахь къызэрэмынэжьыгъагъэр ары. Ростов дэт госпиталым зычIэлъыгъэм ыуж Кисловодскэ щыIэгъэ госпиталым ащэгъагъ. Зэхъужьым ядэжь къагъэкIожьыгъагъ илъэсныкъо иIахьылхэм ахэсынэу. Военкоматым иучет хэуцуагъ. Бащэ темышIэу Краснодар агъакIуи, ащ комиссие щикIуи, илъэсныкъор зэкIом, джыри ащ фэдизэ щысынэу фит ашIыгъ. А илъэсныкъор зытекIым, военкоматым кIуагъэ заом агъэкIожьынэу ялъэIунэу. Военкомым къыриIуагъ: «КIожьи, кIалэхэр егъаджэх, пыир зэхэткъутэнкIэ къэнагъэр макIэ ныIэп, кIэлэпIуныр, егъэджэныр узэоным нахьи нахьышIу, ащи текIоныгъэ къыщыдэпхынэу сыпфэлъаIо».

Заом зэрэхэлэжьагъэм пае Хэгъэгу заом иорденитIурэ медальыбэрэ къыфагъэшъошагъэх. Зэо ужым Аскъэлэе гурыт еджапIэм ипэщэнэу агъэкIуагъ. Ау ащ бэрэ Iоф щишIагъэп. 1946-рэ илъэсым Нэшъукъое еджапIэм завучэу къагъэкIуагъ. ЗэолI ныбжьыкIэм колхозым итхьамэтагъэу Блэгъожъ Хьасанэ коц дзыо къыритыгъагъ, ащ ыужи фэлъэкIырэмкIэ къыдеIэзэ, гъаблэм хищыжьыгъагъ.

Ерэджыбэ исэнэхьат шIу зэрилъэгъурэр къыгъэнафэу урокхэр дэгъоу зэхищэщтыгъэх. ИкIэлэеджакIохэр олимпиадэхэм афигъэхьазырыщтыгъэх ыкIи апэрэ чIыпIэр къэзыхьыхэрэр къахэкIыщтыгъэх. Ахэм ащыщыгъэх КIыкI Инвер, ЕхъулIэ Нухьэ, нэмыкIхэри.

ЫныбжьыкIэ къытефи пенсием зэкIом, чылэм щызэшIуахырэ общественнэ Iофхэм ахэлажьэщтыгъэ. 1983-рэ илъэсым сымэджэщым зычIэфэм, еджэкIо 376-рэ къэгъэгъэ Iэрамыр аIыгъэу ыдэжь сымэджаплэ кIогъагъэх. Ащ къегъэлъагъо иIоф дэгъоу зэригъэцакIэщтыгъэр. Нэшъукъое еджапIэм 1949-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу 1975-рэ илъэсым нэс изавучыгъ.

Къуаджэм шIоу фишIагъэм къыхэкIэу чылэм ицIыф гъэшIогъацIэ Ерэджыбэ фагъэшъошэгъагъ. Илъэсыбэрэ къуаджэм инахьыжъхэм ясовет ипэщагъ.

Зэо ужым апэрэ упчIэжьэгъоу тиIагъэхэр кIэлэегъаджэхэр арыгъэх. Къуаджэм гъэзет къизытхыкIэу ыкIи яджэхэу дэсыгъэхэр ахэр арыгъэх. Ахэм къытфаIуатэрэр шъыпкъэ дэдэу тштэщтыгъэ. Инэу тафэрэзагъ ыкIи тянэжъ-тятэжъхэм адакIоу ахэр шIу тлъэгъущтыгъэх. Ахэм анахь къахэщэу тлъытэщтыгъэр Хъунэго Ерэджыб ары. Ащ хэгъэгуми, дунаими ащыкъэбархэм тащигъэгъуазэщтыгъэ.

ТиеджапIэ кIэлэегъэджэ бэкIае чIэтыгъ, ахэм ащыщэу анахьэу тызыгъэразэхэрэм апэ тшIыщтыгъэр Хъунэго Ерэджыб ары. Ащ иурокхэр дэгъоу зэхищэщтыгъэх. Уахътэ къыхигъэкIыти, художественнэ литературэм тызэреджэщтым тыфищэщтыгъэ. ЯтIонэрэ классым сисэу Жюль Верн ытхыгъэу «Капитанэу Грант икIалэхэр» зыфиIорэр къытфиIуатэзэ, нахь узIэпызыщэщт чIыпIэу хэтым къызынэсым къытиIуагъ: «Джы шъо къэжъугъоти шъуедж, сэ урокым зэкIэ къыщысIотэнэу уахътэ къыхэзгъэкIын слъэкIыщтэп». Сыд фэдизэу сылъыхъугъэми, а тхылъыр згъотыгъэп. Ар Ерэджыбэ зесэIом, ежь иIагъэти къыситыгъ, сэ сауж ащ тикласс исыгъабэ еджагъ. Джа шIыкIэм тетэу тхылъыбэмэ тяджэ тшIоигъо ащ тишIыщтыгъ. Ахэм къахэкIэу урысыбзэм изэгъэшIэн нахь тыфищэщтыгъэ.

ТикIэлэгъум урысыбзэм изэгъэшIэн къиныгъ: чылэм зытIущ ныIэп гъэзетэу къыщыратхыкIыщтыгъэр. Тянэтятэхэр трудоденьхэр къагъэхъэным пылъыгъэх, ахэмкIэ зи къазэрарамытыщтыр ашIэщтыгъэ, ау ар къэмыгъахъэмэ колхозым хагъэкIынхэу, унагъор зыгъэшхэрэ хатэм паутынэу агъэщынэщтыгъэх.

УкIэлэегъэджэныр Iофыгъо псынкIэу сыдигъуи щытыгъэп, ау а лъэхъаным къин дэдагъ: нэрылъэгъу IэпыIэгъухэр щыIагъэхэп, ахэм яшIын кIэлэегъаджэхэр пылъыгъэх, ау пкъыгъоу зыхашIыкIын щыIагъэп. Хабзэми икъоу ахэр къаIэкIигъэхьанэу ущыгугъынэу щытыгъэп.

Ерэджыбэ ахэр щыIэнхэм пае макIэп ышIагъэр. Урысыбзэр шIу тлъэгъуным икъарыуи, ишIэныгъи рихьылIэзэ, тызэрэригъэджагъэм пае ащ лъэшэу тыфэраз.

Тикъуаджэ къызыдэхьагъэм къыщегъэжьагъэу иаужырэ мафэ нэс мыхъун зекIуакIэ Ерэджыбэ къыхэфагъэп. Къуаджэм ихахъо кIэгушIущтыгъэ. ЗэкIэмэ апэу игъунэгъухэр игъусэхэу хъяр къызэхъулIагъэм дэжь кIощтыгъэ. КIалэ зыгорэм къызыфэхъукIэ, «Тхъэм ыIомэ тикъуаджэкIэ зы цIыф къытхэхъуагъ» ыIоти игушIогъошхуагъ.

Дунаим техъухьэрэ къэбархэр IупкIэу къыIуатэщтыгъэх. Лектор купэу еджапIэм щызэхащэгъагъэм ар илъэсыбэрэ ипэщагъ. Унэе библиотекэу иIагъэм къегъэлъагъо Ерэджыбэ игулъытэ зынэсыщтыгъэр. Ащ чIыпIэ ин щызыубытыщтыгъэхэр урысыбзэм изэгъэшIэн, еджэнпIуныгъэр зэрэзэхэпщэщтым афэгъэхьыгъэхэр арых. МымакIэу адыгэ тхакIохэм, усакIохэм атхыгъэхэри ахэлъыгъэх. Дунэе литературэм нахь къыхэщэу тхыгъэ тхылъхэри зэригъэгъотыщтыгъэх. Ахэр ыугъоищтыгъэ къодыягъэп, яджэщтыгъэ, урокым щигъэфедэщтхэр къахихыщтыгъэх, ары иурокхэм тызыкIяжэщтыгъэри.

УДЫКIЭКО Казбек.

НАРОДНЭ ПИСАТЕЛЭУ ЦУЕКЪО ЮНЫС ИЛЪЭС 70-рэ ЗЭРЭХЪУРЭМ ИПЭГЪОКІ

ЦУЕКЪО Юныс

КЪАДЫРБЭЧ ИБЭЩШІЫГЪ

Тарихъ романым щыщ пычыгъохэр

(КъызыкІэлъыкІорэр мэлылъфэгъум и 14-м къыдэкІыгъэ номерым ит).

ЛІы абрэгъошхом иІыгъэкІ шъуашэ гури къегъэузы нахь ай! «Абрэдж-тхьамыкІэжъ», ыл фэузы ренэу ситэтэжъ игъончэдж лъапэхэр дэгъэчэрэзэежьыгъэхэу, лъапцІэу гъогунэсапэр зэІиутызэ, тиІунатІэ блэкІы зыхъукІэ; «Сыдыгущэр иабрэдж насыпынчъэжъым», — нэнэжъ арэущтэу кІэлъызыІожьырэр, бэдэдэкІэ ежь нахь лъагэу дэжъыеч бэщшъхьакъутымэшхор зышъхьэщылъэгыкІырэ лІы абрэгъошхом чыжьэкІэ кІэлъыплъэжьызэ.

Непэ къызнэсыгъэми сынэгу зэрэкІэт синэнэжъ цІыкІу лІым зэрекъэрэгъулэгъагъэр: бэдзэогъу тыгъэхьажъушхом зэпиІонтІыкІымэ зэпищэнтІыкІызэ, бэщ кІыхьэшхор ыІэдэжьэу, губгъом къызэрикІыжьрэр ыгъэунэфыгъэти, къужъ лэгъэшхор фыдилъэсыкІыгъагъ, мэІэшІум сыриутэу сэри ыуж силъэдагъ джы, ыкІыб зыкъозгъэбылъхьэзэ. Зыкъосыушъэфагъ, жьи, пси къысІукІыжьрэп.

— Шкы, Иляс, тхьэм укъыгъэшІыгъэмэ, умыукІыт... — нэнэжъ елъэІу лІым.

— Боу сшкын, Пырын...

— Тыгъэм шъыд къыуигъэлыгъэгущ, сикІал?..

— ЫЙ, Пырын, тыгъэ щыІагъа джы! — шкъампІ къыригъаІозэ, адрэр къужъым хэцакъэ, Іаеу сІупс къырегъачъэ, къырегъачъэ шъхьаем, спсэ хэзыгъ пІонэу къогъум сыкъот, зыкъесымыгъашІэу сэІошъ ары. — Алэбыйкъомэ ящыр цІыкІуа, Пырын, мы уакІыб дэтыр?.. Абрэдж Щынэгъожъ!

Нэнэжъ икІалэу агу ифэщтыгъэм Илясэ илэгъоу ары зэраІощтыгъэр. Къэрапыз шъоу къэжъогъэкІэ щыуанышхоу щытым хафи ыстыгъагъ тхьамыкІэ цІыкІур.

Хьэлъэкъое Шэртанхэр Пшызэ шъолъыр изакъоп, Тенэ псыхъожъ нэсэу щызэлъашІэх. ЛІэужыр лъызыгъэкІуатэрэмэ ащыщ Уцужьыкъор ары зыпкъ къикІыгъэр: реолюцэм ишыуш зэтегъэпсыхьагъэмэ афаригъэщэгъэгъэ мэкъу ІэшІум ибагъэ къафэмыІотыкІыжьэу чылэм непи щагъэшІагъо! Адыгэ хэкуми ары. Джа Уцужьыкъом апэрэ сабыеу къыфэхъугъэр Иляс ары.

Дунаим къырыкІощтым шІагъо иІэу щытэп, ар къэсэзгъаІорэм ышъхьэшыгуи къисхын. Район пчэгум икъэзэкъ писарь мыхъугъэмэ, хэта зышІэрэр, Иляс нэмыкІ цІэ иІэныенкІи пшІэщтыгъэп, моу занкІэу ыцІэ рикІыкІыжьэу. Ары шъхьаем, адыгэлІмэ сыдигъокІи зэрапэсыжьрэп ныІа ялъфыгъэмэ яІоф зэрафэу, Уцужьыкъуи, ащ уехъырэхъышэжьынэу щытэп, теубытэгъэегъэшыкъылІагъэ къызхигъэфагъэп. Ешъогъагъэу къычІэкІын, писарь лІыжъ цІыкІур хьалэлэешхоу къыпэгъочъыгъ, шъаор гушІуагъоба, шъаор лІэкъо гъэкІуат еІо. КъеупчІыжьыгъэп, къеусэжьыгъэп. Непэ, еІо, урысыбзэр къыІотэкъу, Ильяс, шыблэдз бэлэхьажъым, имаф, шъо шъуи Елес къызфасІорэр. Мэфэ шІагъу, зи епІолІэнэп, Илья епэсыгъэ шъыпкъ!..

МэгуІэжьы къэзэкъ лІыжъыр:

— УмышІэмэ къыосІон, сабыир дыригъэтхэнэу къыфэкІуагъэм, Уцужьыкъо шъхьаем, къыІобыбэ, жьыкъэщэгъуи, шъыпкъэмкІэ, ригъэфэжьырэп, зынахь шыихъ лъэш мыхъужьырэр ары. О-о!.. Пегъымбар шъхьаІэу ку псынкІэм исэу, машІор ошъогу къатмэ ащыретэкъухьэ! Е-е! УмышІэмэ сшІэрэп нахь... — ижъкІэ урысмэ зэраІощтыгъэу, джыри «С»-р къыпигъэхъуагъ, — Илья-с!.. — щхыгъэ. АдыгэлІым ешІэ пшІошІа: Ильяс ыІуи тхылъым фыдитхагъэу ары. Къэхъоу лІы хъумэ, черкес-сабый цІыкІур Іэты, Къушъхьэ КъопцІэжъмэ алъэныкъокІэ зегъазэ, хьау, Иляс ары арэущтэу зынэгу къыкІэзгъэуцорэр. Ежьыми иІахь хэлъ, ежьыри адежъыуба зэрилъэкІ тІэкІукІэ. СыдигъокІи хьакІэщым исмэ задешІы, ымакъ джы адишІырэр. Апэм адыригъэштэ-адыримыгъэшташъоу, ары адэ! Зэ нахь зыригъэукІыхьэу, зэ жьы имыкъу-имыкъоу тыригъэфэн ымылъэкІэу, хьазабышхо хэты. Зи шІу ахэтэп — орэд нэшхъэижъмэ сыдигъокІи адегъэштэгъошІоп. Зэ шъхьаем, «тэтэжъым икІалэ» къыкІэрылъадэхэмэ ІаплІышхом Іумэфэжъ гущи, плъэхъугъэ.

Модрэ Илья-пегъымбарыри ары, хэчъыегъэгъэнкІэ мэхъу, цІэджэгъоу фэхъугъэм икъукІэ лъыплъагъэп, черкес Ильяс ныбжьыкІэр, нэрыз ышІыгъа ымышІахэу?

Илъэс тІокІырэ тфырэр ары ныІэп зызхиушхуагъэр, гъашІэм ыІэбжъэнэкІэ мэкІэ дэд. ГугъэпкІантІэр ушэтыпІэу къыпфыкъозымэ ныбжьым зи елъытыгъэп, тэрэзба, Пушкин?! ЫшнахьыкІэ Хьисэм хымаІэр къешхъуагъэшъ ары: зекІокІаеу лІакъом лажьэр къыфихьыгъ. Гъунэгъу чылэм, Пэнэжьыкъуае, кІалэр дэсыгъ, къаІуи сегъэдэІолъ Пегъымбар зыкІэмыхъущтыр! Иляс пегъымбаргущэ хъугъэп джы мо зэрэплъэгъоу.

Тэ тихьэлъэкъое Илья-Иляс лъэпэлъагэу, Іэпкъ-лъэпкъ псыгъо ищыгъ, чъыгэе ичъыгъакІэм фэд. ИцІыкІугъом къыщегъэжьагъ тэтэжъым ихьакІэщ кІопІэ-чъапІэ зишІыгъэр; мыр тэтэжъым икІалэшъ шъущымыхь аІошъ, фитыныгъэ пстэури шъэожъые Іасэм раты; джау къогъупэ шІункІышъом къосэу, ежьыри зыми ынэ зыкІигъаорэп. Ым?.. Загъори пшысэжъ-къэбарыжъ пщэс Іужъум хэгъощыхьажьыгъэу, хьау, Іуигъэчъыикіыгъэу, нэф къызэрэщикІыжьыгъэр зэп, тІоп, щэп. ХьакІэми ятарихъылъэ Іалъмэкъхэр, къашъхьэщытэкъужьэу, ушъэгъэ зэпытых: ижъыкІэ адыгэмэ къарыкІуагъэр, гъунэгъу къэзэкъхэм яшыгъэхъушІакІэхэр, яунэгъо-унашъохэр ары къызыщырагъажьэщтыгъэр. ЦІыкІуцІыкІузэ, амышІахэу бэмышІэбэшІэгъэ дэдэу урыс пачъыхьэмэ, Кавказ зэо кІыхьашхом хэзэрэгъэзыхьэщтыгъэх. Мыщ дэжьым Иляс ибгъэдэлъ-теолъэ цІыкІу къэрэкъалъэу къырегъажьэ. КъыкІэлъыкІорэ нэгъэупІэпІэгъум, щыгъозэ шъыпкъ, а Си Пушкин, щысмэ ащыщ гъыбзэр къыхидзэщт! Игъо къэбзэ-лъабз! Гъэнэфагъэ къызэрэригъэжьэщтыр. Иляс цІыкІуми ышІэ хъужьыгъэ. ЗылІэужыгъо орэдыр ышІэрэп нахь. А згъашІоу Александр Сергеевич, Иляс цІыкІум а лІыхъужъ орэдхэр, гъыбзэ гуеІэ-псэеІэхэр зэрикІасэхэр, нэмыкІ сэмэркъэу, лакъырдышІ орэдхэр шІу зэрилъэгъухэрэр къэсэмыгъаІу! Аджалым пэуцужьыгъэхэм, ей-ей, яІуплъэ-теплъэхэр ахэм къызэрахигъэщыхэрэр. Субхьаналахь! ПшІэхэнэп, писарь гъур цІыкІум иІуагъэу, шъэожъыер Пегъымбар шъуашэм, бзыпхъэм иуцонкІи! Игъо къызысрэм. Чэщныкъом, тыгъурыгъу пІонэу, орэдым зыщечІакъузэуи къыхэкІы: «Аферым, Иляс, гукъэошхо дэд нахь мышІэми, гъунэм нэсэу кІебгъэщыгъ, укъэхъумэ лІы ухъун!»

Мэщытым зыщигъэнэгъуаджэуи — ныбжьыр икъугъэпышъ — шэн къыштагъ. Муары, мо апашъхьэ, псыхъо нэпкъым тетым. Тхьэм ыпашъхьэ ихьэ шІоигъокІэ. Нэужым зы чэзыуи блигъэкІыгъэп. ИщыкІагъэм фэдизрэ нэмазщыгъыр ыгъэзагъэп пІонэп. Тыдэ щыІэми, сыд фэд хъызмэт пылъми — Іэпэ залэкІэ шІокІыгъэп: мэкъу Іэташъхьэм тет пае, пхъэ къышІэу мэзым хэт пае — игъом блигъэкІыгъэп. Шъофжъые е чъыг чІэгъми къегъоты. ИтхьэІукІэгъу чІыпІэ сыдигъокІи хъопсагъо. Ым, нэгур зэлъынэфыжьэу къыблэм зыфегъазэ, хьау, зигъэзэщт.

АпэрапшІэ амдэзыр ары. Мэкъуао щыІэми, мэзым пхъэ къыщешІми, сыдигъокІи ипс хьазыр. Джэрз шъондыр хъурэе цІыкІур, Чабэм пасэм къырахыгъагъэр, жьаум икуупІэ сыдигъокІи чІэгъэбылъхьагъ. Зэмызэмыпсыр зэрытыгъэр. Псынэпс къихыгъакІэр ибгъахъомэ, тхьэм сытыремыгъэкІуад, Іэзэгъу псыІэшІоу къыуетыжьы. А-енасын! Ыгуи ыкІышъуи къэбзэ-Іубзэх, Алахьталэм инэрылъэгъу. Ары, тэтэжъ ихьакІэщ къэбар дахэу илъыгъ кІалэм, Иляс, ыгурэ ышъорэ сыдигъокІи зэритхьэкІыкІыгъагъэхэр, ей, апэрэ осым нахьи нахь къабз пІонэу. Джары.

ЕтІани, псынэм икуугъэ сыдым уигъэшІэн, нахь шъхьэкІэфэ-гуфэбэгъэ куу хэлъэу чылэм цІыф къыдэхъухьажьынэп аІощтыгъэ, ей-ей, илІыблэнагъэкІи ары, занкІэу Шэбатныкъо шъыпкъэу, арэпышъ, нартыжъри пщигъэгъупшэжьэу. Ащ фэдэхэри лъэпкъым къыхэкІых, ори ущыгъуаз, синэфын. Ау... Ау гущэ... тэ укъикІи лажь, лэжьэ мыгъо щыгъубэших. Хьау, Лэжьэ-Нэбэлэжъ-Нэхъужъ. Гу убэжь... Ти МэшІодз-тхьэ Іупажъэ, Шыблэ комсомолым ирайкомы исекретарыгъ, тхьэм ихьакІ, Уцужьыкъо икъашъхьэ зыгъэдэхэщтмэ ари ащыщ аІоу, чылэм дэсыр ехъуапсэу! ХымэІэ дэдэ гущагъэп, узыфит щыІэп нахь — иныбджэгъужъыгъ, къэбэртэе кІалэу ари район гупчэм щыпсэущтыгъэ. Почтэм инэчальникыгъ. Пшъэшъэ Іоф-жъоф пае, хьау, Хьисэ икъэщэн къытырихынэу... Ей!

Шэртан кІэлэ нахьыкІэм ыгу пцэшІо щитф шъыпкъэ хигъэтІысхьагъ. О щыІэми ышІагъэп, чІэ щыІэми ышІагъэп. ХымаІэм — хымэІэ дэдагъэп шъыу, Іулъхьэр тІу зэфашІэу, яІани зэдыпэтІысхьэхэу, псэлъыхъуи щызэдэуджыщтыгъэх — икІэрахъо щитфым щэхъу дэлъыгъэни фаеп...

Хабзэм Іофыр ыІуагъ, хьау, Крэснэдар щигъэтэрэзыгъ, лІакъом къыхэІэбагъэм, гур тыригъэпщахэу ыІозэ, илъэсипшІ хьапс ышІыгъ... Пшызэ кІыб чылэмэ къарыкІыгъэхэу бэба тэтыехэу судым чІэсыгъэр, ар гъэпщынакІэ хъунэп, сиблагъэ, зыІонхэр къыхэкІыгъэх; агъэщтэуІугъэшъ ары ныІэп аІуи, зыгорэхэри сэмэркъэу-кІэнэкІалъэу ІущхыпцІыкІыгъэх; гъэщтэуІун къэкІогъэкІожьыгъэкІэ адатыр — щэрихьатри кІэнэкІалъэ пшІынэу къекІуа, арэущтэу къыддэхьащхыхэу очылхэр ыІуи, ызынықъом нахьыбэм дыригъэштагъэп, кІушъ-кІушъым хэблыхьажьыгъэу.

Гу убэжъ лъэшыгъ Иляс къыфыкъозыгъагъэр, ыгъэшІагъэ щымыІэу. Почтэм инэчальник, къыдэсыныр хэгъэкІи, хьапсым нагъэсынэу игъо ифэжьыгъэп. Шъо шъуитхылъ лъапІи ары сшІошІба зэритхагъэр: «Кто прольет кровь человеческую, того кровь прольется рукою человека...» Ым?

Іофыр зыщаІуагъэм ипчъэшъхьаІу шъыпкъ, хьау, къызэринэкІыгъэ къодыеу ары джы зыщыхъурэр: мары, ылъэкъуацІи къыІуи, ау мыщ дэжьым ар сэ къесІощтэп, тфыри зэрэтфэу къыосэтыжьы, къезгъэхъущтэп ыкІи къыщызгъэкІэщтэп, Къушъхьэмэ яхабзэ теткІэ... Ары адэ. Къэрэгъулэмэ азыфагу шъыпкъэ...

Хьалэмэтэу игъуи ифагъ, ыгъэгужъуагъэхэп. Мыщ нэужыр ары нахьыжъым, Иляс, ыІэхэр зыраІонтІыкІыгъэхэри, гужъуагъэхэу... Ей гущ, пфэмыхъумэ гуащи къэпщэщтба, Абрэджым нахьэу лъышІэжьым илъэрыгъыпс хэта фэІэджабгъур, а Си Дышъ? Тхьэм урерэмыхьылІ нахь. АІ-аІ, хъущтыр зэхъухэр ары бгъодэтыгъитІур къызыпыбэнагъэхэр нахь...

ХьадэІусы ешІы гущи, сэрмыгъо,

Щэмыохъу щыІэ гуща, сэрмыгъо...

ХьарыпІэхэр фахьыхэти Лъэпшъ-гъукІэм щэмыохъухэр къырагъэшІыщтыгъэхэу къашІэжьы. О, о, о, ооой ияй, о орида...

КъысаІолъ, Дантес, французым, щэмыохъу закъор фэзыгъэчъыгъэр хэт мыгъуа? О, о, о хьамышыхыжьы къупшъхьэуи къыдэнэжьын, о-о-ой, и-я-й-и.

ЛІэгъу телъми зекІокІаем пэгъокІыныр хэтрэ шынахьыжъи иджэгукІ, ары ныІэп мыдрэми ышІагъэр, ежьмырмэ гъэшІэн цІэІужь.

Ары шъхьаем, Сталин кІасэм и Конституцие идышъэпс нэбзыйхэм, фэубытыжьыщтхэп, ашъоджанэми пхыракулъы; лІэшІэгъу гъогуонэ шІункІыжъхэр, зи къаригъэлыгъэп, дышъэпсырыблэхэу къызэлъигъэнэфыжьыгъэх нэмыкІ шъыпкъэу; хэт изэхашІи хьатырышІаеу къеІэпэІэсэкІи, шІумрэ дэхагъэмрэ, ІэимыІэжьэу, къыфигъэбэгъуагъ, бэгъокІаеуи къегугъугъ. Тарихъ-жэкІэфыжъым хьакІэщым щипІугъэ черкес ныбжьыкІэм а пстэумэ ямынэгуеу, хьау, акъыл ахимылъхьагъэкІэ арэп, щыІэкІэжъым пстэури дэкІодыжьыгъэу марксистскэ шІэныгъэм тырицІэлагъэм къыпхырижъыжьыгъэр ары ныІэп, ым, зэман кІэныжь бжьыгъэжъэу чІигъэбылъхьэгъагъэр, хьау, марксистхэм чІаушъэфэгъагъэр, ей! Зэманхэр, шъыпкъэмэ, псынэкІэчъым фэдэх къыкІэуцІыныхьажь зэпытхэу, сикІэлэ нэф. КъызэкІэожьыхэу джыри.

Арэущтэу лъышІэжьым ихэбзэ-шапхъэмэ, жъалымы-пхъэшэ-нэшаемэ, емылъэІу шІыхьафэу, зыкъагъэлъайй ежьежьырхэу ыІэпкъ-лъэпкъхэр къызыфаумэхъыхэм, кІэлэ гушъэбэ-гупцІэнэжъым иакъыли, илъэшыгъи, сиурыс благъэ зэриІоу, «дальний набег» гущэм ежьагъэх — жъалымыгъэ хъунми сшІэрэп моущтэу къызэрэсІорэр, — гъогуонэ кІыхьэ дэд, сыдэу пшІын, щэмыохъумэ зытыращагъэр, ау лІыр, Иляс, Хьэлъэкъое чылэгъунэм зыщызыушъомбгъурэ натрыф хьэсэшхом, губгъобгъоджхэм, афэзэщыгъэу щытыти, ежь къахэнагъ, емызэщыжь къэкІухьэкІошхоу. Джары! Ы, хьапсми, къэмыпщынэпэгъэ дэдэу, къыдэкІыжьыгъакІэу ядэжь къыгъэзэжьыгъагъэти. Унэгъо натрыф хатэхэми, ыпэкІэ къызэрэсІуагъэу, шъхьах адишІырэп, «партизан» ешІэхэрэр еуплъэкІух пІонэу, а-енасын! Ышъхьэ тІэкІу къыщэкІэ.

(Джыри къыкІэлъыкІощт).

ЦIыфхэм шIукIэ агу къинэжьыгъ

Нэпс гухэкIыри, гушIуагъори зэгъусэх

Нэпс гухэкIыри, нэпс гушIуагъори зы пчыхьэм езыгъэхыгъэхэм ягукъэкIыжьхэр Урысые Федерациемрэ Абхъазымрэ язаслуженнэ артисткэу КIуращынэ Фатимэ фэгъэхьыгъагъэх. Ары. Чъыг закъор мэзы хъурэп, ау зы артистым шIушIагъэу иIэмкIэ цIыфмэ агу къинэжьын, лъэгъо хэхыгъэм тырищэнхэ елъэкIы.

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэ КIуращынэ Фатимэ къызыхъугъэ мафэм ехъулIэу щыкIогъэ пчыхьэзэхахьэм гукIэ къыфэдгъэзэжьэу бэрэ уахътэ къытэкIущт. Актрисэ цIэрыIор игъонэмысэу тхэкIыжьыгъэми, ищхыпэ шъаби, ымэкъэ гохьи тщыгъупшэхэрэп. ЩыIэныгъэм фэнэгушIоу, гукIэгъу зыхэлъ цIыфэу, исэнэхьат фэшъыпкъэу ар щытыгъ.

КIуращынэ Фатимэ зыхэлэжьэгъэ спектаклэхэр къэзыIотэрэ сурэт къэгъэлъэгъоныр Лъэпкъ театрэм гъэшIэгъонэу щагъэпсыгъ. Артисткэм ынэгу укIаплъэзэ, удэгущыIэнэу къызыщыогъэхъу. Залым учIэсэу къэшIыгъомэ уяплъы зыхъукIэ, Фатимэ рольхэр къышIыщтхэуи уежэ.

Пчыхьэзэхахьэр зезыщэгъэхэ артист цIэрыIохэу Зыхьэ Заурбыйрэ Кукэнэ Муратрэ къызэраIуагъэу, Шъхьэлэхъо Светланэ, Лъэпкъ театрэм иартистхэр, нэмыкIхэри.

АР-м изаслуженнэ артисткэу Гъонэжьыкъо Асыет езыгъэджагъэмэ ащыщ КIуращынэ Фатимэ. Нэпсым ынэхэр къыгъэушынагъэхэу А. Гъонэжьыкъор пчэгум къихьи, гу цIыкIум теIункIэзэ къыIуагъэхэм рэхьатэу уядэIун умылъэкIынэу щытыгъ. АР-м изаслуженнэ артисткэу Едыдж Викторие мычыжьэу щысэу бзылъфыгъэ нэпсэу къехырэр слъэгъущтыгъэ. Ащ къыпэгъунэгъоу щыс хъулъфыгъэхэми нэпсыр зэралъэкIэхыжьэу зэп синэплъэгъу къызэрифагъэхэр.

Залым чIэсыгъэх Адыгеим инароднэ артисткэу ШъхьэкIумыдэ Нурыетрэ ащ ишъхьэгъусэу, шIэныгъэлэжьэу Къуныжъ Мыхьамэтрэ. КIуращынэ Фатимэ театрэм фэзыщагъэмэ ахэр ащыщых. Фатимэ ышыпхъоу Асыет, ышэу Руслъан, режиссерэу ХьакIэгъогъу Къэсэй, общественнэ IофшIэнхэм чанэу ахэлэжьэрэ МэщфэшIу Нэджэт, нэмыкIхэри пчыхьэзэхахьэм хэлэжьагъэх, Фатимэ къэбар гъэшIэгъонхэр къыраIолIэн зэралъэкIыщтыр тэшIэ. Икъоджэгъухэу Кощхьаблэ къикIыгъэхэри бэ хъущтыгъэх.

Актрисэ цIэрыIохэу Кушъу Светланэрэ Уджыхъу Марыетрэ Ф. КIуращынэм ипшъэшъэгъугъэх, шыпхъум фагъадэу агъэлъапIэщтыгъ. Ахэр пчыхьэзэхахьэм къызыщэгущыIэхэм Фатимэ къаготэу, джыдэдэм сценэм къадытехьащтэу къытщагъэхъугъ.

Тхьаегъэпсэу республикэ телевидениер. Ащ иIофышIэмэ дискым тыратхи архивым къыхагъэнэгъэ спектаклэхэр, къэшIыгъохэр пчыхьэзэхахьэм щытлъэгъугъэх. Хьакъунэ Заремэрэ Гъонэжьыкъо Аскэррэ зэдаусыгъэ орэдэу «ТызэхэкIыжьым» КIуращынэ Фатимэрэ Уджыхъу Марыетрэ къэIокIэ гъэшIэгъонэу къыфагъотыгъэр комедие жанрэм нахь пэблагъэми, гупшысэу хэлъыр щыIэныгъэм къыхэхыгъ.

КIуращынэ Фатимэ джыри къытхэтым фэд. З. Зыхьэм хигъэунэфыкIыгъ режиссер шIагъоу ХьакIэгъогъу Къэсэй ыгъэуцугъэхэ спектаклэхэу «Тартюф», «Иванов» зыфиIохэрэм, нэмыкIхэми КIуращынэ Фатимэ ахэлажьэзэ, итворчествэ хэхъоныгъэ инхэр зэрэфишIыгъэхэр. Артист цIэрыIоу Иннокентий Смоктуновскэм игъусэу Фатимэ спектаклэм зэрэхэлажьэщтыгъэри сыдым ымыуаса!

«Утщыгъупшэрэп, шIу утэлъэгъу...»

Джары КIуращынэ Фатимэ фэгъэхьыгъэ пчыхьэзэхахьэм зэреджагъэхэр. АР-м и Лъэпкъ театрэ идиректорэу, Адыгеим инароднэ артисткэу Зыхьэ Мэлайчэт кIэщакIо зыфэхъугъэ шIэжь зэхахьэм къыщыгущыIагъэх режиссерэу КIуращынэ Аскэрбый, театроведэу

ОрэдыIоуи щытыгъ

КIуращынэ Фатимэ мэкъэ Iэтыгъэ дахэ иIагъ. Спектаклэхэм къащиIорэ орэдхэм язакъоми, уедэIу пшIоигъоу бэрэ уахътэ къыхэкIыщтыгъ. АР-м изаслуженнэ артистэу Сихъу Станислав пчыхьэзэхахьэм къыщиIотагъ Фатимэ игъусэу «Мыухыгъэ роман» зыфиIорэ орэдыр къызэраIогъагъэр.

Спектаклэу «Сомэ мин 600»-м КIуращынэ Фатимэ зэрэхэлажьэщтыгъэри тщыгъупшэрэп. «Шъузабэхэр» зыфиIорэм Ф. КIуращынэм ишIэныгъэ къыщигъэлъэгъогъэ къодыеп. ЩыIэныгъэр «къызэпкъырихыгъ» пIомэ хэукъоныгъэ хъущтэп.

Фатимэ ролыкIэхэр къышIынхэм зафигъэхьазырзэ, уз хьылъэр пэрыохъу къыфэхъугъ. Сымаджэу бэрэ пIэм хэлъыгъэп, иныбджэгъухэм, иIахьылхэм гущыIэ фабэхэр къыраIожьынхэуи игъо ифагъэхэп.

КIуращынэ Фатимэ зыхэлажьэщтыгъэ спектаклэхэм ащыщ къэшIыгъохэр пчыхьэзэхахьэм щытлъэгъугъэх. Артистхэм шъэфэу нэпсыр зэралъэкIэхыжьынэу фэягъэхэми, къадэмыхъугъэу къытщыхъугъ. Хьау. Ащ фэдэ артисткэм итворчествэ зыми зэрэхэмыкIуакIэрэр арэп къатIомэ тшIоигъор. АгъэлъэпIэрэ цIыфыр къаготыжьэпышъ, гухэкIэу яIэр нэпсхэмкIи къэошIэ.

— Нэпс гухэкIхэр тлъэгъугъэх, — еIо МэщфэшIу Нэджэт. — Нэпсыр къызэхыщтыгъэмэ сэри сащыщ. Артисткэм урыгушхонэу IофшIагъэ къыгъэнагъ.

Батыжъ Фатимэ, Нэхэе Мэрджанэт, нэмыкI артисткэхэми КIуращынэ Фатимэ къышIыщтыгъэ рольхэр сценэм къыщагъэлъэгъуагъэх. Фатимэ ригъэджагъэхэр театрэм фэшъыпкъэх, искусствэр лъагъэкIуатэ...

ТИКЪЭГЪЭЛЪЭГЪОНХЭР

Нэфынэр зымылъэгъурэм угу егъэгъу

Адыгэ Республикэм и Камернэ музыкальнэ театрэу Хьанэхъу Адамэ ыцIэ зыхьырэм къэшIыгъуитIу хъурэ мюзиклэу «Ослепленные» зыфиIорэр апэрэу къыщагъэлъэгъуагъ.

Э. Эгадзе ытхыгъэмэ атехыгъэу музыкальнэ спектаклэр режиссерэу, УФ-м искусствэхэмкIэ изаслуженнэ IофышIэшхоу Сулейманов Юныс ыгъэуцугъ. Музыкэр А. Семеновым ыусыгъ. Къашъохэр зыгъэуцугъэр Грузием изаслуженнэ артистэу, АР-м искусствэхэмкIэ изаслуженнэ IофышIэшхоу Исуп Аслъан. Музыкальнэ театрэмрэ профессорэу Даутэ Юрэ зипэщэ IофшIапIэу «Псаунагъэм игупчэрэ» зэгъусэхэу проектым дэлэжьагъэх.

Дунэе нэфыр зымылъэгъурэ цIыфхэм, ахэр лъэкI зиIэ пащэм зэригъэIорышIэхэрэм, дысэу зэрадэзекIорэм, шIу зыгу илъ цIыфхэр дунаир зымылъэгъухэрэм Iэпыэгъу зэрафэхъухэрэм, нэмыкIхэми мюзиклэр афэгъэхьыгъ.

Артистхэу Д. Манакьян, И. Кириченкэм, М. Кабановым, М. Арзумановым, В. Марковым, В. Верещако, фэшъхьафхэми рольхэр къашIых.

Мюзиклэр гъэшIэгъоны къэзышIырэр режиссерым IофшIэным кIэу хилъхьагъэхэр лъэхъанэу къыIуатэрэм зэрепхыгъэхэр ары.

Сурэтыр мюзиклэм къыщытырахыгъ.

НэкIубгъом итхэр зыгъэхьазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэхэр: Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдэзыгъэкIырэр: Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьаIэр
ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зыдэщыIэр: 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэрпшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.
E-mail: **adygvoice@mail.ru**

Зыщаушыхьатыгъэр: Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIорышIапI, зэраушыхьатыгъэ номерыр **ПИ №10-3892**

Гъэзетым къыхиутыхэрэм мышъыпкъагъэу къахафэхэрэмкIэ къэзытхыгъэхэм пшъэдэкIыжь ахьы. Къатхэхэрэмрэ гъэзетым щылажьэхэрэмрэ яеплъыкIэ зэтемыфэн ылъэкIыщт. Гъэзетеджэхэм къытфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкIи къэзытхыгъэхэм аIэкIэдгъэхьажьыхэрэп.

Зыщыхаутырэр ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 6171
Индексхэр 52161 52162
Зак. 1019

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00